

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— francoi

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Sfinxul.

Arad, 10 Octomvrie.

Războiul din Balcani a început să înscrie o nouă pagină în istoria Europei, înfiorător de serioasă, întunecată și prevestitoare de dezastre. Lumea e îngrijorată din pricina acestei calamități inevitabile, presa face combinațiile cele mai fantastice, diplomații europeni, treziți în ultimul moment din somnul lor, asudă urcând treptele ministerelor externe din Balcani, corespondenții militari ai marilor ziare făuresc planuri de bătaie, și pe când toată această lume străină, de ziaristi, de diplomați, de militari și de financiari îngroziți, fierbe, se sbate ca un șuvoiu în matca sa, din România nu transpiră nici o știre pozitivă în privința atitudinii ce va lua-o acest stat în fața războiului. Acolo e liniște; armata face manevre, regele serbează jubileuri, politicianii se ocupă cu măruntele lupte de partid, iar presa îi secondează. Îți face impresia că războiul acesta nu se petrece la câțiva kilometri de granița României, că statul acesta n'are interese în Balcani și că a renunțat la protectoratul său asupra fraților noștri din Macedonia.

Cine e mai îngrijorat însă din pricina acestei aparente apatii, este presa și diplomația străină cari fac tot felul de combinații posibile pe socoteala României. „Prietenii” acesteia încep să jubileze, chiar, spunând că România a fost „surprinsă” de evenimentele din Balcani, că ea nu-i pregătită și din pricina aceasta nu poate să se amestece în războiul ce a izbucnit. Așa vorbesc și judecă „prietenii” cei nepoftiți. Cine cunoaște și urmărește însă cu atenție politica României, acela va constata că diplomația dela București pare a fi ajuns azi la o răspântie. Guvernul românesc n'a încheiat nici odată o alianță formală cu nici una din cele două mari grupări ale puterilor europene, ci pare că a urmărit mai mult o politică oportunistă, a jucat rolul unei mirese bogate și frumoase, pe care o peșesc mulți peșitori, fără ca să-i deie însă mâna cuiva.

Statul român este încunjurat la nord și la vest de două state străine, de Rusia și de Austro-Ungaria, în cari trăiesc multe milioane de Români fără drepturi și libertăți naționale. Se înțelege că politica externă a guvernului român, și cu aceasta opinia publică din România, se va îndrepta mai ales spre acel stat străin, care va da mai multe și mai largi drepturi supușilor săi români. Din nefericire pentru noi — și din greșală pentru dânsule — nici unul din aceste două state nu s'a îngrijit să acorde libertăți culturale și politice Românilor cari locuiesc, fie în monarhia noastră, fie în Rusia. Asuprirea aceasta a Românilor, și din partea Rusiei și din partea Austro-Ungariei, pare a explica balanțarea României între cele două mari grupări politice din Europa, cari candidează la mâna României ori de câte ori au nevoie de dânsa.

Dat fiind faptul că regele Carol este german de origine, că din pricina aceasta nu va putea uita nici odată legăturile de sânge care-L leagă de familia domnitoare din Germania, întâia patrie a regelui, ar fi natural ca politica României să se apropie, prin mijlocirea Germaniei, de Tripla alianță. Pe de altă parte știm că aproape toată clasa cultă din regat și-a făcut educația în școlile și în spiritul francez, că neamul românesc îi datorește Franței Unirea Principatelor și de aceea este explicabil că simpatiile clasei conducătoare a fraților noștri se îndreptă spre Franța, în parte mare și spre politica franceză, a Triplei Entente, și simpatiile României pentru această grupare politică ar fi covârșitoare, dacă la mijloc n'ar fi Basarabia, adâncă noastră rană, care sângerează mereu.

Aceste două curente își țin aproape cumpăna în România, a cărei opinie publică se îndreaptă însă nu numai împotriva Rusiei, ci și împotriva politicii de opresiune, care de veacuri ni se aplică, mai ales în Ungaria, nouă, cari suntem trup din trupul fraților noștri de peste Carpați. Din pricina acestei politici de opresiune din partea Ungurilor n'am putut, chiar dela început, aproba pasul contelui Berchtold pentru inițierea unor reforme politice în Turcia, când contele putea la el acasă să facă ordine și să intervie pentru acordarea de drepturi politice naționalităților nemaghiare din Ungaria. Ce l-ar costa pe guvernul comun al monarhiei noastre să câștige prietenia definitivă a României? Un gest, o intervenție energetică în Ungaria în favorul nostru, și politica externă a României, iar cu dânsa simpatiile întregului neam românesc, ar fi pentru totdeauna de partea monarhiei noastre. Gestul acela eroid întârzie însă și întârzierea aceasta constituie pentru diplomația austro-ungară nu o simplă greșală, ci o adevărată crimă.

Din pricina celor două curente politice, contrare, se succed mereu în România vizitele diplomatice oficioase și neoficioase ale celor două mari grupări politice din Europa. Și Tripla alianță și Tripla antantă bat la inima României cerând intrare. Cea dintâi de-a dreptul, cea de a doua prin mijlocirea Franței. Și cumpăna balanțează mereu: astă primăvară o sumă de bărbați politici francezi au vizitat în mod „neoficial” România, iar astă toamnă a urmat schimbul de vizite între diplomații din București și cei din Viena. Un foarte abil joc de șah. O trăsură mai genială decât alta. În momentul decisiv însă, în ajunul războiului din Balcani, sosește în București, pe cale telegrafică, numirea regelui Carol de mareșal al armatei rusești.

O stupefacție generală în presa și în diplomația europeană. Un gest de curtoazie, zic unii; un abil gest diplomatic, zic alții. Ori cum, cei din urmă par să aibă dreptate.

În momente de aceste, când situația politică din Europa este așa de gravă, când statele și alianții își numără batalioanele și regimentele, pregătindu-se pentru orice eventua-

litate, în momente de aceste ori ce atenție, orice gest, fie el și de simplă curtoazie, capătă o deosebită importanță. Și iată — să fie simplă întâmplare? — că în mod subit tema manevrelor românești e schimbată, nu se îndreaptă mai mult împotriva Bulgariei, după cum se proiectase la început, ci manevrele capătă altă direcțiune, se desfășură la granița austriacă, o parte din trupe au să respingă atacul unei armate care, din vest, ar trece Carpații în România...

În vremea aceasta din Basarabia sosesc știri că în toamna aceasta se formează un partid politic moldovenesc, se vorbește de școli românești etc. Ce să însemne toate aceste? Noi nu știm nimic, diplomații însă n'au decât să mediteze și să facă combinații... Cu toată politica filo-austriacă a guvernului român, politica ungurească, de opresiune și de îngenunchiare a Românilor, s'a pus totdeauna ca un zid chinezesc între guvernul comun al monarhiei noastre și între opinia publică din România, de care încă trebuie să se ție seamă. Politica ungurească e prăpastia cea mare care le desparte pe cele două state. Se va afla oare un al doilea Curtius, care prin jertfa sa să împle această prăpastie? Se va afla oare bărbatul providențial în monarhia noastră, care să taie nodul gordian, dând deplină libertate neamului nostru din Ungaria, exploatat, îngenunchiat și despoiat de orice libertăți? Un bărbat voim! Dați-ne un astfel de bărbat rar! Dle Berchtold, nu te ispitește?

Câtă vreme va lipsi un astfel de reformator, nu este exclusă posibilitatea ca politica externă a monarhiei noastre să întâmpine odată, într'un moment critic, o surprindere. Astăzi — cazul recent din Balcani ne învață — nu hotărăsc numai guvernele politica externă a statelor lor, ci și opinia publică.

Cea din România păstrează împreună cu guvernul o atitudine expectativă, care se va orienta după cursul evenimentelor. De sine înțeles că o astfel de politică nu se face cu toba cea mare, nu e trâmbitată la colțurile stradalor, ci se face în tăcere.

Ceace am spus despre politica românească față de cele două mari grupări politice din Europa, s'ar putea spune și despre atitudinea României față de cele două părți beligerante din Balcani, față de Turcia deoparte, și față de cei patru aliați de altă parte. Și în Turcia și în Serbia trăiesc sute de mii de frați de ai noștri fără libertăți politice și culturale, și de aceea politica României nu poate simpatiza cu nici una din cele două părți beligerante, necum să o sprijine pe careva din ele în mod efectiv. La început România va rămâne neutrală, după cum a declarat și guvernul român; mai târziu ce va face nu se știe nimic. Din pricina acestei nehotărâri este neliniștită presa și diplomația europeană, căci *sfinxul* dela Dunăre nu vrea să se pronunțe. România nu vrea să fie jandarmul Europei, ci ea-și cruță forțele. Faptul acesta nu-l îndreptățește însă pe nime să susție că România nu-i pregătită.

Pretențiuni ungherești în delegațiuni. În ședința de ieri a subcomisiunii de finanțe emisă de delegațiunea ungară, patrioții noștri au votat o moțiune, în care cer mutarea ministerului de finanțe la Budapesta, deoarece, argumentează ei, e nu numai just ci chiar și necesar din punct de vedere al parității, ca ministrul de finanțe să-și aibă sediul în Budapesta. Provoacă apoi pe ministrul comun de externe ca posturile devenite vacante în minister, să le îndeplinească numai cu cetățeni ungari, până ce nu se va satisface principiului parității. Pretențiunile acestea de altfel nu sunt de dată nouă. Delegații ungari le-au ridicat înainte cu doi ani pentru prima oară, le-au repetat apoi anul trecut și le repetă acum din nou în sesiunea actuală a delegațiunilor.

*

Ce s'a hotărât în consiliul de miniștri cu privire la noul credit? Consiliul de miniștri întrunit încă alaltăieri și-a continuat ieri debaterile, sub președinția ministrului comun de externe, contele Berchtold. Consiliul a luat sfârșit la orele 7 seara. Asupra debaterilor s'a dat următorul comunicat oficial:

Consiliul convocat pe Marți seara și continuat Mercuri după amiază, a hotărât să prezinte încă în actuala sesiune a delegațiunilor un proiect despre un nou credit pentru acoperirea trebuințelor militare. Acest credit e însă cu mult mai mic, decât cum afirmau ziarile din Viena și Budapesta. S'au luat în vedere exclusiv trebuințele recunoscute ca absolut necesare și urgente pentru promovarea puterii armate.

Mai multe ziare din Viena scriu că în consiliul de ieri miniștrii au refuzat cererea amiralului Montecuccoli de a i se vota cheltuielile pentru construirea a doi Dreadnought-i noi. Îndosebi cei doi miniștri de finanțe, Zalescki și Teleszky, au luat poziție hotărâtă împotriva cererii lui Montecuccoli. Creditul va fi întrebuințat pentru procurarea de noi aeroplane de război și pentru investițiile reclamate de artilerie. Flota va primi, în cazul cel mai bun, câteva torpiloare noi. Aspura mărimii creditului nu avem încă nici o știre pozitivă, la nici un caz însă el nu va fi mai mic de 250 milioane, dar nici nu va întrece suma de 400 milioane de coroane.

*

Contele Zichy în audiență. Ministrul de culte și instrucțiune publică, contele Zichy, s'a prezentat ieri la amiază în audiență la M. Sa. Ziarele guvernamentale spun că în audiența de ieri a contelui Zichy n'a venit vorba decât des-

pre afaceri din resortul său, pe când pe de altă parte cercurile opoziționiste încearcă să o aducă în legătură cu demisia ministrului Zichy din cabinetul lui Lukács.

După turneul Vlaicu.

Viena, 9 Octombrie.

Sloata stăruitoare a pus, înainte de vreme, capăt seriei de ascensiuni ce gloriosul aviator român Aurel Vlaicu, după triumful incomparabil dela Aspern, a făcut în cursul acestei veri în centrele românești de dincoace de Carpați.

Înainte de vreme. Ținutul inimos al Bistriței și Năsăudului a rămas trist și nemângăiat că după două încercări totuși nu i s'a dat să admire șoimul Ardealului în plutire măiastră peste dealurile și văile sale. Fără sbor au rămas încă multe localități românești fruntașe, care cu drag au chemat și așteptat pe Vlaicu: astfel St-Miclăușul-mare în Bănat, Făgărașul cu întreagă Țara Oltului, Câmpia, Clujul și Turda, Beiușul și Oradea-Mare; părțile noastre dela Nord n'aveau să fie nici ele tratate mașter, și chiar imediat după Bistrița avea să urmeze Baia-Mare, apoi celelalte, în ordinea în care erau anunțate. Cum nu e nădejde de o înlănzire a vremii în toamna aceasta, toate rămân acum pe anul viitor, când apoi cu ele se va începe turneul al doilea.

Acum, la sfârșitul celui dintâi, țin a mulțami, în numele inginerului Vlaicu, publicului românesc care la Aspern și pretutindeni în calea sa triumfală l-a însoțit cu interesul său deosebit de viu, cu bunăvoință, cu dragoste părintească. Vestea sborurilor sale admirate de lume în metropola monarhiei au străbătut în toate casele românești. În multe biserici au înălțat rugăciuni pentru salutea acestui fiu al neamului, preoții l-au pomenit în ectenii, și nu la o vatră românească s'au vărsat atunci lacrimi de bucurie și de îngrijorare, așa cum și la toate etapele turneului ochii spectatorilor români străluceau scâlțați în lacrimi în timp ce aviatorul făcea minuni în văzduh.

Despre toate ascensiunile au fost publicate, la timp, știri și descrieri în ziare. Firește,

n'a fost mijloc a fixa atunci, în drum, toate momentele nespuse de frumoase și extraordinare de prețioase ale seriei de prestațiuni fără păreche. Cel ce am avut bucuria de a-l întovărăși dela Aspern până aci, pregătesc acum a publica în o broșură tot ce îmi pare de valoare din impresiile foarte bogate ale acestor luni memorabile*).

Țin a aminti de acum, știind că fac bucurie tuturor celor ce îl iubesc pe Vlaicu ca pe un fiu ori frate, că pe lângă succesul moral nespuse de mare, turneul a fost remunerat și de succes material, care cu atât este mai îmbucurător, cu cât Vlaicu însuși nu l-a căutat, făcând dânsul acest turneu mai mult din dragoste pentru glia din care a răsărit. Orașele românești, sprijinite fiecare de aretul său, au știut primi cu vrednicie pe eroul dela Aspern. Astfel pretutindeni succesul a fost asigurat fără considerare la străini: Aceștia, cu puține excepții, au absentat, pentru a se căi apoi, asigurând rușinați că au putut presupune asemenea prestațiune nemaipomenită; în toate locurile ni s'a dat a-i întâlni aceiaș, cinici și neîncredători la început, dar îngenunchiați de impresia covârșitoare a sborului aviatorului român. Sub acest raport succesul moral a fost cel mai mare la *Oșorheiu*, și se cade a ști că această grandioasă manifestare românească în capitala Secuilor este a se mulțami unuia dintre cei dintâi comercianți români, dlui *Ioan I. Vulcu din Orăștie*; d-sa a purtat cheltuielile aranjării și a remunerat pe Vlaicu în mod cuvenit.

Impunătoare este atitudinea poporului nostru față de sborurile lui Vlaicu. Sătenii români au fost cei mai numeroși între admiratorii ascensiunilor, cei mai asidui. Peregrini întrepizi, ei au alergat din depărtări mari pentru a vedea minunea zilelor noastre așa cum a realizat-o peste toți ceilalți un frate de al lor, un Român fiu de țaran care a învățat carte. Pe ei nu i-a speriat distanța, nu i-a ținut acasă ploaia, nu i-au oprit în drum apele

*) Asemenea și informațiile ce mi se vor pune benevol la dispoziție, și pentru care mulțumesc înainte. Rog a-mi trimite știri, date, fotografii, exemplare din ziarile locale, la adresa: *Wien IX Spitalgasse 9.*

GUY de MAUPASSANT.

Fantoma.

(Nuvelă.)

Tradusă de Ioan Pașcanu.

Era pe la sfârșitul unei serate intime ce avuse loc într'un vechiu otel din strada Grenelle. Acolo pe lângă multe alte discuții, se vorbea cu aprindere de un sequestru relativ la un proces recent. Fiecare din invitați își avea de povestit istoria sa, pe care o afirma cu tărie că este adevărată. În cele din urmă bătrânul marchis de la Tour Samuel, de 82 ani, se sculă de pe scaun și sprijinindu-se de marginea sobei, începu cu glasul tremurător:

— Eu, domnilor știu o povestire ciudată și așa de curioasă că ea a fost obsesiunea întregii mele vieți. Sunt 56 de ani de când mi s'a întâmplat această aventură și nu trece zi dela Dumnezeu, în care să n'o văd prin vis.

Mi-a rămas de atunci un fel de spaimă în corp; da am suferit mult... Sgomotele neașteptate mă fac să tresar, până în fundul inimei, lucrurile pe cari nu le observ bine în umbra nopții, mă fac să fug.

Oh! n'ași fi mărturisit aceasta, dacă n'ași fi ajuns la vârsta în care mă găsesc. E permis să nu fi brav în fața primejdiilor închipuite când ai 82 de ani, dar în fața celor adevărate,

n'am dat înapoi niciodată. Această întâmplare m'a impresionat astfel și-a aruncat asupra-mi o turburare așa de mare, misterioasă și îngrozitoare, încât până azi, n'am spus-o nimănui, ci am păstrat-o cu sfințenie în fundul sufletului, în acest sălaș, unde se ascund secretele rușinoase și slăbiciunile omenești, care nu se pot spune.

Vă spun aventura așa cum mi s'a întâmplat și vă rog să nu credeți c'am fost cu mintea răătăcită, iar în sprijinul celor afirmate o să vă aduc dovezi cât dinspre mine vă puteți închipui orice. dar iată cum s'a întâmplat fap-tul:

— Era pe la anul 1827 prin luna Iulie. Mă găseam în garnizoana din Rouen. Într'o zi primblându-mă pe chei, întâlnii un om pe care-l recunoscu, fără însă să-mi pot aduce aminte cine era. Mă oprii fără să vreau. Străinul observă acest gest al meu, mă privi apoi recunoscându-mă, se apropie de mine și mă cuprinse în brațe. Acesta era un prieten al meu din tinerețe, pe care l-am iubit mult. Trecuse cinci ani de când nu l-am mai văzut, părea că îmbătrânise c'o jumătate de veac. Mergea cam plecat, iar părul-i înălbiase de tot. Înțelese surprinderea mea, și-mi povesti viața ce-o duse până atunci.

O nenorocire groaznică îl deprimase cu totul. Se'n drăgostise la nebunie de o fată, cu care în cele din urmă se căsătorii; după un an

de căsnicie fericită, ea muri subit de-o boală de inimă. Din chiar ziua îngropării soției, el părăsi castelul și se stabilii într'un otel din Rouen.

Trăia acolo, singuratec și disperat, încât de multe ori îi trecuse prin minte ideea sinuciderei.

— Pentru că te găsești aici, îmi spuse el, îți voi cere să-mi faci un serviciu și anume dacă voești du-te acasă la mine și acolo în biroul meu vei găsi câteva acte și scrisori de cari am neapărată nevoie. Nu pot însărcina cu acest serviciu pe un altul, căci îmi trebuie o mare discreție și tăcere absolută, cât despre mine pentru nimic în lume n'ași mai intra în acea cameră. Îți voi da cheia dela odaia care am închis-o eu însu-mi când am plecat, totodată îți voi da-o și pe cea dela birou. Vei spune grădinarului care e și păzitorul castelului că ești trimis din parte-mi și imediat îți va deschide. Vino mâne, să iai dejunul cu mine, și acolo vom mai vorbi despre afacerea asta.

Îi făgăduesc că-i voi face acest neînsemnat serviciu căci drept vorbind aceasta nu era pentru mine decât o plimbare, moșia sa fiind situată la vre-o cinci leghe departe de Rouen, nu aveam de făcut până acolo călare decât un ceas.

A doua zi pe la vre-o zece ceasuri, mă găseam acasă la el. Am mâncat împreună, dar în tot timpul mesei el nu știu să fi pronunțat douăzeci de vorbe. M'a rugat să-l iert, căci gân-

mari. Neuitați îmi vor rămâne cum i-am văzut, veniți cu trenul, în trăsuri, pe jos cu traista de merinde agățată pe umăr, desfășurând bilețelul de intrare ce au cumpărat acasă dela Părintele, așteptând liniștit la locul ce li s'a arătat, iar, după sbor, acerând ore dearându-l în jurul hangarului, popor românesc bun și cuminte, diferit la port și la grai, dar dela Beba lângă Seghedin până la Coșna în Carpați cu acelaș suflet, acelaș și la cei de dincolo de coama Carpaților și la cei de peste Dunăre. Venit-a acest element predestinat pentru cultură și pironit în loc, venit-a la Arad de lângă malurile Tisei și de dincolo de Hălmagiu, la Lugoj dela Dunărea-de-jos, la Hatég din munții Dacilor și de pe valea Jiului, la Orăștie, toți din cercul vast de jur împrejur, la Verșeț din Almăj, la Alba-Iulia din Munții-Apuseni, la Seliște din toate poienele codrilor învecinați până și din România, la Oșorhei de lângă frontiera Moldovei, la Elisabetopol din părțile Agnitei și la Bistrița, — de două ori fără folos, — din Câmpulungul Bucovinei.

Atâta acum. Voi fi fericit a retrăi atâtea momente mari ce am cunoscut în turneu, descriindu-le în toate detaliile.

Intr'aceea Aurel Vlaicu va construi aeroplanul cel nou, *monoplanul Vlaicu III*. Proiectele le are gata, mijloacele i le va procura poporul care dacă a știut aprecia prestațiunile neobicinuite ale șoimului, se va și înflăcăra pentru a vedea realizat „aeroplanul Ardealului”.

C. Nedelcu.

Războiul

și rățacirile politicele ungurești balcanice.

Sub acest titlu, cunoscutul bărbat politic sârb Dr. Mihail Polit, care este adânc cunosător al psihologiei popoarelor din Balcani, scrie în numărul de azi al ziarului unguresc *Világ* următorul interesant articol:

Azi putem vorbi cu siguranță de un război balcanic. Speranțele de pace sunt iluzii deșarte. Cele patru state balcanice creștine, nu numai că și-au mobilizat trupele, dar le-au și pornit la război. E de mirare cu ce forță elementară s'a infiripat alianța balcanică și cât de mare îi este efectul în întreg Balcanul. Poporul creștin din

impărăția otomană a respirat ușorât cu lozinca: Jurăm, jurăm, că n'om mai fi niciodată sclavi! (Refrrenul cunoscutei poezii revoluționare „Talpra magyar!” a lui Petöfi. Nota Redacției „Rom.”)

E, în adevăr, epocal, dar totodată și catastrofal acest război. Și cum s'a pregătit Ungaria, ca rasa ungurească să străbată prin vremurile aceste în toate privințele *fatale*? Ajunge oare, că Ungaria și rasa ungurească și-a identificat politica balcanică cu politica balcanică a Austriei? Bărbații politici unguri, încă nu de mult visau o politică ungurească „imperialistă” în Balcani. A fost oare o politică ungurească adevărată, ori mai curând o politică *austriacă* imperialistă?

Eu mi-aduc aminte, că era o vreme când ungurii știau să facă o bună distincție între politica ungurească orientală și între cea orientală austriacă. Intre ei în primul loc era *Ludovic Kossuth*. Și știu foarte bine, că contele Iuliu *Andrássy*, după lupta dela Königätz era încă *kossuthist*. Nu peste mult însă, după transacțiune acest Iuliu *Andrássy* a devenit un vestit diplomat *austriac*, care, în ce privește ocupațiunea Bosniei și Herțegovinei a avut un cuvânt hotărâtor la congresul dela Berlin. Dar chiar în fața războiului balcanic ungurii puteau să-și pună singuri întrebarea: punctul de întoarcere demarcat prin politica orientală a contelui Iuliu *Andrássy*, fost-a oare *expresia adevărată* a politicii orientale ungurești? Precumcă *n'a fost*, dovada cea mai mare e, că în 1878, cu ocazia pregătirei ocupațiunei, a răsunit în largul întregii Ungarii, dela un capăt la celălalt: *nu ne trebuie nouă Bosnia*. Aceasta a fost cea din urmă scânteie electrică a opiniei publice ungurești, politica orientală cea adevărată a poporului. De-atunci Coloman *Tisza* știa să înspăimânte pe unguri cu „hydra slavă” și să-i abată în puterea politicii austriace orientale. Când în 1908, în cameră, cu ocazia anexiunei, mi-am rostit cel din urmă discurs, vedeam bine că în camera ungară nu mai există o politică orientală *ungurească*, ci numai una *austriacă*. Și nici azi nu mă îndoiesc, că cu prilejul viitorului mare război balcanic n'o să mai fie o politică orientală ungurească, ci numai una austriacă.

Dar cari vor fi urmările acestui lucru pentru unguri? Urmări triste, — fie că înving aliatele state balcanice creștine, fie că învinge Poarta. Dacă înving statele creștine, întregă ura ce azi pâlpăie în Balcani împotriva austriacilor, se va descărca și asupra ungarilor, ca asupra principalilor sprijinitori ai austriacilor. Triumfătoarele state balcanice nu vor arăta nici odată încredere ungarilor. Dacă învinge

Poarta, ungarilor le va merge și mai rău. Triumful Porții e totodată triumful Austro-Ungariei, — firește, nu în interesul turcilor, ci în interesul Austriei. În acest caz *trialismului* i se deschide un teren larg și Austria se va transforma într'un mare stat slav. Dualismul e o idee învechită, o mare, o trecută *greșală*. Ungurii și-au căutat la 1867 refugiu sub ocrotirea Austriei, de ce să nu-și caute un astfel de refugiu și slavii, cari își pot numai fortifica situația lor predominantă. Triumful Porții, asupra micilor state creștine independente din Balcani, ar însemna începutul dominațiunei slave în monarhia habsburgică.

În această privință ocupațiunea, sau mai corect anexiunea Bosniei și Herțegovinei a fost un punct de întoarcere. Ungaria n'a avut putere să protesteze. Bărbații de stat unguri, începând cu Coloman *Tisza*, contemplau în ocupațiune, adevă în anexiune, o politică *ungurească imperialistă* în Orient, câtă vreme aceasta nu e decât o curată politică austriacă și, anume, o politică orientală imperialistă a dinastiei.

Bărbații de stat unguri, abia astăzi, prin prizma războiului balcanic, pot să vadă cât a fost de enormă rățacirea lor de-a fi identificat politica orientală ungurească cu cea orientală austriacă. Ungurii nu s'au priceput a deștepta simpatia popoarelor din Balcani.

Aceasta, însă, nu era cuprinsă în proiectul politicii orientale naționale ungurești, elaborat după diploma din Octomvrie. Mi-aduc bine aminte, că îndată după lupta dela Königätz, contele Iuliu *Andrássy* a făcut declarația: „Programul meu e foarte scurt: *prietinie cu popoarele din Orient, bunăînțelegere cu naționalitățile din Ungaria*.”

Firește, acesta era încă *Andrássy kossuthist*, iar nu viitorul vestit diplomat austriac! E lucru natural, că îndată după înfăptuirea transacțiunei dela 1867, despre prietenia popoarelor balcanice și despre bunăînțelegerea cu naționalitățile din Ungaria nici vorbă nu mai putea să fie.

E regretabil (!?), că Ungaria și bărbații de stat unguri nu sunt nici pe departe pregătiți pentru marile evenimente ce pot să se desvolte din războiul balcanic.

Am credință tare, că statele balcanice aliate vor *învinge* și asta ar fi poate *norocul* Ungariei și al rasei ungurești. Aceste state creștine reprezintă progresul, civilizațiunea și democrația, câtă vreme imperiul otoman reprezintă evul mediu, tendința cuceririlor, dominațiunea de rasă, fanatismul religios, — înseamnă deci contrarul civilizațiunei și-a culturai europene.

dindu-se la vizita pe care trebuia s'o fac în acea cameră unde fuse odinioară fericirea sa, era neliniștit, îmi spuse el.

Mi se părea agitat, preocupat, ca și cum în sufletul său, s'ar fi petrecut ceva misterios. În cele din urmă îmi explică cece trebuia să fac. Îmi spuse să iau două pachete cu scrisori și un teanc de hârtii, închise într'un sertar dela birou, dela care aveam chea.

— Cred că nu-i nevoie să te mai rog, continuă el, că trebuie să-i păstrezi cea mai mare discreție.

Fui destul de ofensat de tonul acestor cuvinte, la care eu la rândul-mi îi răspunsei cam pe un ton puternic.

— Iartă-mă îmi spuse el, dacă te-am jignit, sunt tare supărat...

Și începu să plângă.

Îl părăsi-i după o oră pentru a-mi împlini misiunea.

Era vremea frumoasă, eu mergeam la trap printre livezi, ascultând cântecul ciocârliilor și șgomotul ritmic ce-l făcea sabia pe cisme. Intrai în pădure, dând pînteni calului. Crengile copacilor îmi desmerdau fata. Mă simțeam înviorat și parcă căpătasem mai multă vioiciune în acest colțisor fericit al naturei.

Apropiindu-mă de castel, căutai în buzunar scrisoarea pe care trebuia s-o dau grădinarului, dar rămăsei uimit și eram hotărât să mă lipsesc de însărcinarea dată, dar mă gândii că a-

cest refus m'ar înjosi mult, față de prietenul meu. Castelul părea părăsit, iar iarba și buruienile umpluse cărările. La șgomotul pe care-l făcusem cu pașii un bătrân eșise în pragul casei și părea uimit că mă vede. Sării jos de pe cal și dădui scrisoarea, pe care o citi, o reciti, o întoarse, mă privi de sus, apoi punând scrisoarea în buzunar îmi spuse:

— Ei bine și ce doriți?

— Cred că ști ce voesc, căci în scrisoarea primită dela stăpânul tău, sunt ordinele trebuitoare; acum voesc să intru în castel.

Servitorul părea sdrobit și-mi spuse:

— Atunci vă duceți în... camera sa.

Vorbele astea mă nelinișteau mult.

— Drace, dar ce tot mă întrebî atâtea lucruri?

Apoi el bolborosi:

— Nu domnule... dar cece... e că odaia n'a fost deschisă dela moartea stăpânei mele. Dacă voiți, așteptați câteva momente, mă duc să văd dacă...

Eu îl întrerupsei plin de mânie:

— Ah, dar fără mine nu vei intra în casă, căci eu am cheia, iat-o...

El numai știa ce să spună:

— Atunci, domnule, îți voi arăta drumul.

— Arată-mi scara și lasă-mă singur, voi găsi camera și fără d-ta.

Îl dădui la o parte și pătrund în casă.

Trecui printr'o bucătărie, apoi două odăi mici unde locuia paznicul cu familia sa. Trecui

printr'un vestibul sui scara și recunoscuși ușa arătată de amicul meu. O deschisei fără multă osteneală și intru înăuntru. Apartamentul era așa de întunecos, încât la început n'am putut observa nimic, totodată fusei isbit dela ușă de un miros de mușegai. Apoi încetul cu încetul ochii se deprinse cu întunerecul, și puțin chiar observa că mobilierul din casă era în desordine. Mă îndreptai spre fereastra pe care voesc s'o deschid, dar verigile dela obloane erau, ruginite, încât n'am putut să le deschid. Văzând că orice încercare a mea de a deschide geamul e zădarnică, și cum mă obișnuim de minune cu întunericul, renunțai dea mai face lumină în cameră și mă îndreptai spre birou.

M'asezai într'un fotoliu, apoi deschisei sertarul. Era plin cu hârtii, dar nu-mi trebuiau decât trei pachete pe care știam să le recunosc, și încep să le caut.

Făcui ochii mari pentru ca să pot descifra scrisul, când auzii, sau mai bine simții un foșnet în urma mea. Nu-l băgai în seamă, crezând la început că intrase în odaie un curent de aer, dar după o clipă, o altă mișcare făcu să-mi treacă fiori prin corp. În sfârșit găsi și al treilea teanc de hârtii, care-mi trebuiau, când un lung suspin mă făcu să sar din locul unde mă găseam și în acelaș timp simții pe umăr, mâna unei persoane.

O femeie înaltă, îmbrăcată în alb, stătea în picioare îndărătul fotoliului în care am stat eu cu câteva minute mai înainte. O așa de gro-

Cum să ne apărăm?*)

Eu, cel mai mare rău, care stăruiește ori ce avânt mai generos în luptele noastre de apărare națională, și care face iluzorii ori ce succes mai vrednic de remarcat, îl văd nu atât în lipsa spiritului de jertfă a neamului nostru, ci în lipsa de unitate în acțiunile noastre, în fărâmițarea luptelor noastre după oameni și împrejurări, fără să poți găsi un nex, o armonie mai intimă între acțiunile unuia și a celuilalt, fără plan, fără sistem, fără o idee conducătoare clară și bine preconceptă.

Maghiarii în stăruințele lor au întâietate față de noi prin faptul, că nu operează fiecare după cum îl taie capul, într'un talmeș-balmeș îngrozitor, ci după un plan bazat pe studiu, după o recunoaștere perfectă a terenului de operațiune și după norme stabile, potrivite împrejurărilor speciale dela noi. Benedek Janesó, Gusztáv Beksiés și alții prin scrierile lor temeinice, în cari se ocupă de întreg complexul condițiilor și manifestațiilor noastre de viață națională, sunt indicatorii primi ai strategiei ce o observă astăzi guvernării noastre în vederea desnaționalizării noastre. Numai cetind pe acești autori, câștigăm o idee clară de natura prigonirilor îndreptate contra noastră și de marea primejdie ce ne amenință. Nu-i vorbă aci de discutarea drepturilor noastre, ci de un întreg plan în lucrare, pe care cu apel la drepturile noastre niciodată nu-l vom putea stărueni. Sunt bune și discursurile și apelatele și protestele, dar cu totul alta trebuie să ne fie baza noastră de operațiune.

Suntem primejduiți direct în naționalitatea noastră, aceasta trebuie să ne-o păzim. Și nu cu recursuri și cu plânsori cari se adresează tot aceluia, de unde ne vine lovitura. Trebuie să ne întoarcem la ideea de naționalitate și să o adâncim, să o cuprindem în deplina sa mărime, căci singur ea ne va da acel sistem de muncă, care să ne ridice deopotrivă și viața individuală și viața colectivă. Pătrunzând ideea de naționalitate, să tăiem apoi acele linii mari de comună acțiune, pe cari să înainteze falnic ca o armată în șir toț neamul românesc. Fără a privi în lături, fără a se opri în drum, fără a ști de piedeci, cu aceea voință neînduplecată ce ți-o poate da numai o idee mare, clară și înțeleasă de toți, care nu se știe târgui, decât numai supunând voința contrară.

*)Reproducem, la dorința autorului, propunerea cuprinsă în rindurile dela vale, dintr'un articol mai lung ce va apare în numărul cel mai apropiat al „Revistei politice și literare” din Blaj. Credem că propunerea e vrednică de cea mai mare atenție a presei noastre.

„Rom.”

Să pornim curentul sănătos al renașterii naționale, care să ne ridice deasupra dificultăților și amănuntelor zilei, și tot dorul nostru de luptă să-l îndrepte sus, spre marea țintă, ce ne-am propus, spre marile idealuri clădite pe adevărata realitate a lucrurilor. Nici legile lui Apponyi, nici Hajdudorog-ul, nici congrua, nici ajutoarele de stat, nu vor putea să ne împiedece în înaintarea noastră.

Vor tresări inimile plăpânde ale copilașilor siluiți în cele școli Anonyiane căci mai mult decât ori ce sistem de educațiune, spiritul timpului este acela care cucerește sufletele și le imprimă caracterul. Se va trezi cu elementară putere conștiința preoților și învățătorilor noștri și cu ultimul rest al mândriei jignite, vor reveni la conștiința datoriei. Și cu cele 70 de comune, ce vor să ni le răpească din trupul bisericii noastre naționale, se vor ridica în picioare Sătmarul întreg, cu întreg Bihorul și Maramurușul, rupând astfel zăgăzurile cari ne împiedecau până acuma ca să mergem împreună.

Nu trebuie să ne descurajeze în această pornire a noastră nici forța adversarilor, nici rezultatele mici ce le vom putea înregistra la început, nici mersul încet al înaintării noastre. Un ministru maghiar poate să fie grăbit, căci i-s numărute zilele, „un neam întreg însă nu are lipsă de nici o grabă”. Vom merge înainte încet, dar sigur. Ori ce succes cât de neînsemnat la aparență, câștigat însă în focul unor frământări conștiente, pentru noi își are valoarea sa. Căci să mă folosese de fraza unui profesor al meu maghiar: pentru un popor asuprit, de multeori un lucru neînsemnat, cum ar fi o cântare nouă, poate să însemneze mai mult ca pentru un popor liber: schimbarea constitutiei. „In luptele naționale, sunt, la aparență nimicuri, cari însă ca supliment simbolic al unor puteri cu mult mai importante, determină izbânda. Vorba e însă, să se înfăptuiască totul în semnul ideii naționale, bine pricepute și bine aplicate.

Țin de acum să relevez un mijloc de luptă pe care îl concred — pentru a-i arăta toată însemnătatea și pentru a-l scoate biruitor — inițiativei neobosite și pline de zel a presei noastre naționale.

E vorba de o mare eroare politică în felul cum am înțeles până acum să ne apărăm în fața loviturilor contrare.

Ne mărgineam în aproape toate cazurile să infierăm nelegiuirea, și să invocăm pe seama noastră scutul legii apelând la toate forurile existente. Și întrucât nu ajungeam la nimic, suportam cu resignare orice nouă stare de lucruri. În politică însă, numai arareori se câștigă lupta tocmai la acel punct, unde s'au ciocnit contrastele. Și afară de aceea loviturile ni

se vor aplica totdeauna la acele puncte, cari sunt mai puțin acoperite. Pentru ale lua operațiuni pe corpul nostru național, ne rămâne o singură apărare.

Știm din practica gospodăriei zilnice, că câte o ciorbă nu se încălzește în deajuns, pentru că se folosesc vase prea mari la un foc relativ mic. Să tragem învățătura din aceasta experiență. Să smulgem hapurile ce ni-se pregătesc în dose mici și să le turnăm în bazenul fără fund al apărării naționale. Fiecare nelegiuire, cât de neînsemnată ar fi ea, să angajeze pe toți Români! În duel, o lovitură numai atunci e parată deplin, când i-ai dat și ripostul. Aceasta solidarizare, aceasta contribuție a tuturor Românilor pentru a zădărnici scopul intenționat prin anume lovituri să fie ripostul nostru. Nu trebuie inomis să împedecăm lovitura, dar trebuie neapărat să-i zădărniciim efectul. Și pentru ca contribuția tuturor să fie mai ușurată, eu aș lăsa libertatea fiecui să-și aleagă singur felul cum vrea să răspundă nelegiurii.

Se comite astăzi o ilegalitate, mâne presa națională își va deschide rubrica sa specială, în care vor fi cuprinse numele acelora cari răspund loviturii precum și felul cum au hotărât să răspundă. Fie, o contribuție în bani pentru careva scop cultural ori politic, fie o deciziune fermă de a nu neglija pe viitor anumite datorii naționale, peste cari mai înainte a trecut cu ușurintă, fie, o renunțare dela vre-o slăbiciune costisitoare, fie, boicotarea socială ori economică în anumite locuri etc. etc.

Principiul să fie: orice contribuție e bine primită, dar răspunsul trebuie să-l dăm cu toții! — Va fi aceasta o gimnastică, care ne va deprinde la jertfă, la o interesare tot mai vie de chestiile publice. Iar, în conștiința aceea, că jertfa ta se completează prin jertfele alor sute și mii, toți stăruind în acelaș scop, va resida cel mai puternic stimulent pentru o nelimitată emulare între cei buni, și pentru a-i scormoni la fapte și aceia, cari până mai înainte își durmiau somnul cel de moarte.

Sper, că presa noastră națională va accepta aceasta idee cu caldul entuziasm, cu care îmbrățișează toate ideile bune și că încă în proximele zile vom găsi în coloanele organelor noastre naționale prima întrebare: Cu ce răspunzi la „Hajdudorog?”

Aurel Ciato.

zavă zguduitură îmi străbătu întreg corpul, încât era să cad la pământ. O! nimeni nu-și poate închipui cât de înfiorătoare au fost acele clipe. Pare că sufletul se stânge, corpul întreg devine moale ca un burete, ași putea spune că întreaga ființă se dărâmă.

Nu cred în vedenii, dar am căzut sub hidoasa spaimă a morței, am suferit în acele câteva momente, mai mult decât în restul vieții mele, în neliniștea grozavă a puterilor supranaturale.

Ea mi-a vorbit c'un glas dulce și dureros, care făcea să ți-se înfioreze întreg corpul.

Ședeam în locul în care mă găsisese această fantomă. Mi-am dat mai târziu seamă de toate astea, dar vă mărturisesc, că în momentul apariției spectrului, nu mă gândeam la nimic. Mă cuprinsese frica, în cele din urmă fantoma îmi spuse:

— Ah, domnule de voiești, îmi poți face un mare serviciu.

Voiam să răspund dar n'am fost în stare să pronunț un singur cuvânt.

Ea continuă:

— Dacă vrei mă poți vindeca, sufăr îngrozitor.

Și ea se așeză încet în fotoliul meu și mă privi:

— Voiești?

Eu făcui un semn afirmativ din cap, glasului fiind cu desăvârșire stâns.

Atunci ea-mi întinse un peptene și murmură:

— Peptănă-mă, aceasta-mi face bine și mă va vindeca. Privește-mi capul... când ai ști cât sufăr? și părul cât îmi face de rău!

Părul ei lung și negru, atârna pe deasupra spetezei scaunului și atîngea pământul.

Și azi mă întreb de ce-am făcut toate astea? De ce-am primit tremurând acel peptene și pentru ce am luat în mâinile-mi tremurânde, părul său lung, care făcuse asupra pielii o senzație o senzație de răceală grozavă ca și cum ași fi pus mâna pe un șarpe. Această senzație mi-a rămas chiar și până azi în tot corpul, și în momentele de față tresar când mă gândesc la aceea întâmplare curioasă. În cele din urmă o peptănai. Am mântuit nu știu cum acest păr din capul fanteamei, pe care-l sucii, îl înodai și-l împletisem cum se împletește coama unui cal. Ea suspinând plecă capul, părea fericită.

Deodată-mi spuse „mulțumesc”, apoi îmi smulse peptenele din mână și dispăru pe ușa pe care o văzusem deschisă pe jumătate, când intrasem în odaie.

Rămas singur, avusesem timp de vre-o câteva momente acea turburare îngrozitoare pe care o ai după ce te deștepti din somn, după un vis urât. Apoi venindu-mi în fire, alerg spre fereastră și sfărâm obloanele. Un văl de lumină umpluse odaia. Mă îndreptai pe ușa pe unde eșise fantoma, dar era închisă. Atunci mă cu-

prinse spaima. Apucaii repede cele trei pachete cu scrisori de pe birou, trec prin odaie alergând, sării treptele scării patru câte patru, în sfârșit mă văzui afară, dar nici eu nu știu pe unde.

Zării calul cam la vre-o 10 pași de mine, încălecai iute pe el dintr'o săritură și plecai la galop. Nu m'am oprit decât la Rouen, în fața casei mele.

Dând hăturile ordonanței m'am retras în odaia mea unde mă gândeam la toate cele întâmplare, timp de un ceas și m'am întrebat eu însu-mi dacă nu cumva n'am fost jocul unei halucinații.

Cu siguranță am avut una din acele zgudiri nervoase, una din acele rătăcirii ale creierului, care nasc minuni căror supranaturalul le dă puterea sa.

Ași fi crezut poate c'am avut vre-o fantomă în fața mea, într'un moment de rătăcire a simțurilor, dar în momentul când m'apropiai de fereastră, întâmplător observai că tunica mea era plină de șuvițe de păr femeesc, care se așezaseră de pasturi.

Luai șuvițele de păr, una câte una și le aruncaii afară, în timp ce degetele mele tremurau. În urmă chem ordonanța, mă simțeam turburat și nu puteam să mă duc chiar în acea zi la prietenul meu, apoi trebuia să mă gândesc la cea ce voiam să-i spun.

Serbările Asociațiunii.

Programul serbărilor împreună cu adunarea generală a Asociațiunii, chemată în Sibiu pe 13 și 14 Octombrie n. a. c., e următorul:

I. Sâmbătă seara în 12 Octombrie n. a. c. va fi o masă comună în restaurantul Brote.

II. Duminică în 13 Octombrie n. a. c.

1. Slujbă dumnezească în catedrala ortodoxă și în biserica gr. cat.

2. La orele 11 a. m., în sala festivă a Muzeului Asociațiunii, *ședința primă a adunării generale*, cu programul oficial.

3. Indată după *ședință Desvălirea bustului lui Gheorghe Barițiu*, cu următorul program:

a) Discursul președintelui Andreiu Bărsanu,

b) Desvălirea monumentului,

c) Un cor, cântat de elevii seminarului Andreian,

d) Discursurile delegaților societăților și depunerea cununilor,

e) Un cor, cântat de elevii seminarului Andreian.

4. La orele 2 p. m. *masă comună* în sala hotelului Unicum. Prețul unui tacâm 8 cor.

5. La orele 4 p. m., în sala festivă a Muzeului Asociațiunii, *ședința festivă a secțiilor științifice literare*. Conferența dlui Dr. Ioan Lupaș despre Gheorghe Barițiu și alte conferențe.

6. Seara la orele 8, în sala dela Gesellschaftshaus *Concertul reuniunii române de muzică din Sibiu*. Intre altele se vor cânta: Loreley de Mendelsohn. Dna Veturia Triteanu va cânta 3 cântece. Dșoara Anicuța Voilean va executa un concert de Mozart cu acompaniamentul orchestrei orașenești, iar orchestra va cânta II Rapsodii românești, compoziții a marelui nostru artist G. Enescu.

Prețurile de intrare: loc I. 4 cor., loc II. 3 cor., loc III. 2 cor., loc de stat 1 cor., I lojă de balcon: 16 cor., lojă parter 12 cor.

Scrisorile le-am trimis prin ordonanță, căruia îi dau o adeverință de primire. I se spuse că eu eram cam suferind din cauza oboșelii, la care veste el păru neliniștit.

A doua zi, des de dimineață mă dusei la prietenul meu hotărât să-i mărturisesc adevărul. El însă eșise din ajuns de acasă și nu se mai întoarse.

L'am mai vizitat în timpul zilei, dar nu l'am mai văzut. După vre-o săptămână l-am mai căutat pe acasă dar nu s'a mai arătat. În cele din urmă se făcură cercetări pretutindeni, fără însă să se poată da de urma prietenului meu.

O cercetare amănunțită se făcu la castelul părăsit dar nu se descoperi nimic bănuitor. Nici urmă de femeie ascunsă acolo. Ancheta nu fusese de nici un ajutor justiției, în urmă cercetările au fost întrerupte, iar de 50 de ani, nu mai știu nimic de fostul meu prieten.

III. Luni în 14 Octombrie n. a. c.

1. La orele 8 a. m., în sala festivă a Muzeului Asociațiunii, *ședința a doua a adunării generale*, cu programul oficial.

2. La orele 3 p. m. continuarea *ședinței a doua a adunării generale*.

3. Seara la orele 9, în sala dela Gesellschaftshaus *petrecere cu jocuri naționale*, executate de membrii societății „Hora”. Pentru dansatoare costumul național e obligator. Prețurile de intrare: 1 pers. 4 cor., o familie de 3 persoane 8 cor. Loja I. 25 cor., loja II-a 16 cor., loja a III-a 12 cor.

Programul amănunțit al tuturor serbărilor se va găsi în Sibiu la biroul Asociațiunii.

Biletele pentru *banchet, concert și petrecere* se vând la oficiul de cassă al Asociațiunii. Cei cari voiesc să iee parte la *banchet*, să binevoiască a se anunța oficiului de cassă al Asociațiunii cel mult până în 10 Octombrie n. a. c.

Pentru primirea oaspeților s'a constituit un comitet de primire, care va aștepta toate trenurile ce sosesc în Sibiu, începând dela 12 Octombrie orele 4 dimineața până la 13 Octombrie orele 10.36 seara. Membrii comitetului de primire vor purta o cocardă albă. Cei cari doresc să aibă locuințe în hotel, vor binevoi a se adresa direct la hotelele Impăratul Romanilor, Neurihrer, Royal, Schmidt, Bonfert, Unicum, Fritz Markus (fost Mihai) și Hotel Național. Cei cari doresc să locuiască în camere particulare, sunt rugați să se anunțe până în 8 Octombrie n. a. c. dlui *Teodor Romul Popescu*, funcționar la „Albina” și secretarul comitetului de primire, comunicându-i numărul persoanelor, cari vreau să locuiască într'o odaie.

Situația în Balcani.

— Efective de războiu. —

București, 26 Septembrie.

Totalul armatelor care vor năvăli asupra Europei prin Constantinopol, părintele meu, — scrie în „L'invasion Noir” un puternic romancier modern — este de 29 și dacă tu mai adaugi cele 7 armate destinate să opereze prin Spania și Italia, ne dă un ansamblu de 36 mase armate și un total de 12,000.000 până la 13,000.000 războinici; dacă în fine mai adăogăm pe frații noștri din Arabia și Asia-Mică, pe acei cari ni-i va trimite Persia, în fine armata indiană a lui Alled-Din vom ajunge la un total pe care nu îndrăsnesc să-l cifrez; dar mă tem că dacă este imposibil Europei să reziste la acest torent, ne va fi și nouă destul de greu ca să ne diriguim. Așa ni se par efectivele de războiu ale diverselor State Europene pe care le publică statisticele lor oficiale: Efective de roman.

Ca să învederăm cele ce spunem să ne referim la Buletinul ministerului de războiu Belgian din 28 Februarie și 15 Martie 1905, unde sunt centralizate date foarte interesante. În acel buletin se găsesc 28 diverse tablouri privitoare la efectivele de războiu și la armament și îmbrățișează 18 State Europene.

În acele tablouri găsim că:

Rusia dispune în caz de război de 15,734.000 de oameni, din care foarte bine instruiți are 10,000.000.

România dispune în caz de război de 832.000 de oameni.

Bulgaria dispune în caz de războiu de 470.000 de oameni și din care foarte bine instruiți 382.000.

Cu aceste numere obținute de o revistă militară de prima ordine, nu suntem în pur roman militar? Care om serios în Țara noastră româ-

nească poate admite că România va mobiliza 800.000 de oameni în caz de războiu? Și cu toate acestea mari ziare parisiene admit că bulgarii pot mobiliza cu ușurință 350.000 până la 400.000 de omeni. Și efectivelor de roman din statisticele oficiale le dă o desmițire fără replică realitatea faptelor.

În adevăr războiul ruso-japonez e recent. Pe câmpiile Mancuriei în fața dușmanului japonez lângă Mukden rușii după o sfortare de un an și mai bine au putut concentra 300.000 oameni cu 1500 tunuri. Acest efectiv este a 50-a parte, adică 2 la sută din faimosul efectiv de războiu de 15,734.000. Să încercăm o socoteală aproape de realitate. Pentru aceasta să ne referim la Almanahul de Gotha, care este un anuar statistic de primul ordin și cu ajutorul lui să evaluăm efectivul probabil de războiu al armatei germane, una din armatele cele mai bine organizate din câte au fost vre-o dată pe pământ. Dela efectivul de războiu al armatei germane nu s'a mai publicat de Almanahul de Gotha de aceea vom lua o epocă mai înapoiată.

Efectivul armatei germane în timp de războiu pe 1894. (A se vedea Gotha pe 1895, pagina 631). Vor fi disponibili oameni care au primit o instrucție militară:

7 clase armata activă și rezervistă (1887—1893), făcându-se scădere de 3 până la 5 p. sută	1,128.281
6 clase I-a chemare a landverului (1887—1886) făcându-se o scădere de 10 până la 15 p. sută	638.153
6 clase a II-a chemare a landverului (1879—1880) scăzându-se 15 p. la 20 la sută	783.484
Total:	2,549.918

De adăogat oameni care au primit o instrucție militară, 6 clase a chemării a 2-a a landsturmului 1870—1875, precum și 12 clase a rezervei de depos. 1883—1894 prin care număr totalul mai sus arătat ar fi aproape dublat. Aceasta arată efectivul de războiu de 2,549.918 oameni, și efectivul de pace 479.229 oameni. Populația germană la acea epocă era aproape 52,250.000 suflete.

Efectivul de războiu de mai sus să-l corijăm:

De scăzut:

4 la sută la prima categorie	45.000
10 la sută la categoria a doua	630.000
20 la sută la categoria a treia	156.000
	264.000

Să admitem în termen rotund că scădem 270.000 rămâne în acest caz efectivul de mai sus cu suma de 2,280.000. Acest ofensiv reprezintă 4,4% din populația Germaniei corespunzătoare epocii. Efectivul de pace fiind de 480 mii de oameni reprezenta 42 la sută din armata activă și rezerva sa care numără 1,128.000.

Aplicând aceste cote Germaniei de azi cum și României și Bulgariei am avea:

Germania 65 milioane populația.
România 7 milioane.
Bulgaria 4 milioane 329 mii.

Armatele cu toate rezervele lor la mobilizare ar fi pentru

Germania 2,860.000 de oameni
România 308.000 de oameni
Bulgaria 168.000 de oameni.

Dacă Bulgariei i-am fi aplicat cota 4,4 la sută pentru întreaga populație am fi obținut 190.000. Noi însă am ținut socoteală că după legea militară a Bulgariei „Mahometanii se pot răscumpăra de armată plătind 20 lei pe an o perioadă de 10 ani și de 10 lei pentru o altă perioadă de 10 ani. Ei sunt pe de altă parte obligați a plăti taxa militară, stabilită prin lege care se dă după avere și merge dela 10 lei până la 4000 franci pe an”. Cum în Bulgaria sunt cinci sute de mii de muzulmani rezultă că efectul de mai sus trebuia coborât cu 22.000 așa că în loc de 190 mii am socotit numai 168 mii de oameni la mobilizare.

Hainele lucrate în atelierul propriu se capătă la

LENGYEL ISTVÁN

PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI-
TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI

Oradea-mare — NAGYVÁRAD

Plaja Belner nr. 1. Telefon: 12—48.

Să luăm efectivele de pace ale Germaniei, României și Bulgariei după Almanahul de Gotha pe 1912 și să le analizăm:

<i>Germania.</i>	<i>Ofițeri</i>	25.650
	auxiliari	7.133
	subofițeri și soldați	593.706
Armata de pace pe 1911	numără	626.489
Cai pentru armată		118.246
Flota are ofițeri		3.038
	oameni	61.091

În total avem 690 mii ofițeri și soldați armata de pace a Germaniei pe 1911. Subofițeri și soldați de apă și de uscat fiind 654 mii înseamnă că reprezintă 1 la sută din populația Germaniei.

<i>România.</i>	<i>Ofițeri</i>	4.495
	auxiliari	763
	subofițeri și soldați	93.644
Efectivul pe timpul de pace 1911	numără	98.802
Caii armatei sunt		20.839

Flotila numără 191 ofițeri și auxiliari și 2176 oameni. Subofițerii și soldații de apă și de uscat ai României fiind 96 de mii de oameni înseamnă că reprezintă 1,57 la sută din populația țării.

<i>Bulgaria.</i>	<i>Ofițeri și angajați</i>	3.807
	subofițeri și soldați	57.491
Efectivul bugetar pe 1911		61.298
Aci se cuprind și efectivul flotei		
Caii armatei numără		10.803

Subofițerii și soldații față cu populația reprezintă 1,57 la sută din populația regatului bulgar și 1,5 la sută dacă deducem populația musulmană care e socotită aparte după legea de recrutare a armatei bulgare.

Am văzut mai sus că armata de pace a Germaniei pe 1894 față cu armata activă și rezervele sale de război reprezintă 42 la sută deci să admitem că pentru timpul nostru putem socoti fără a exagera că 40 la sută e un număr rezonabil. Așa fiind Germania ar număra 1.625 de mii oameni, România 240 mii, iar Bulgaria 143 mii.

Și în extremitate, cu toate rezervele de care s'ar putea dispune într-o mare efortare, admitând după cele de mai sus 4, la sută din populație pentru mobilizare generală, ar da

	mii de oameni
pentru Germania	2.860 armată
România	308
Bulgaria	168

Toate acestea ne arată că atunci când statistice exagerate pun 350 mii până la 400 mii armată bulgară mobilizată suntem în pură fantezie. Fără voia noastră, citind acestea, ne amintim formidabilele armate de 13 milioane de războinici, și mai mult, ce năvălesc asupra Europei și care sunt foarte ingenios desfășurate în frumosul roman „L'invasion Noir”.

„Ord.” Teodor Crivetz.

A V I Z I

Avizăm abonații noștri că expediția ziarului „Românul” am transformat-o și în viitor foala se va trimite după sistemul nou folosit și la folle mari din Budapesta și străinătate.

Deoarece aceasta transformare a reclamat o muncă uriașă și credem că s'au strecurat și unele greșeli la adrese, rugăm abonații cari nu primesc ziarul, sau primesc greșit să binevoiască a ne aviza despre aceasta ca să putem îndrepta momentan greșala comunicându-ne totodată și adresa completă la care trebuie să se expedize ziarul.

Ceva despre etnografia Albaniei și Macedoniei.

(Continuare și fine).

Vestitul orientalist *Fallmerayer*, unul dintre cei mai buni cunosători ai peninsulei balcanice, a zis în „Fragmentele sale, că „venirea Osmanilor în raiana grecească se poate compara cu o vărsare de cenușă vulcanică și că odată cu depărtarea acesteia totul va apare iară neschimbat. A ceea ce a zis *Fallmerayer* despre Greci se poate zice în general și despre neamurile slave și albaneze, cari de atâtea sute de ani sunt sub stăpânirea Osmanilor. Unele schimbări se înțelege că totuși s'au întâmplat de când cu năvălirea Turcilor, astfel spre exemplu, imigrarea Albanezilor în unele insule grecești, trecerea majorității Albanezilor de pe malurile Adriaticii la Islam, grecizarea Bulgarilor din orașele dela Marea Egeică prin propaganda bisericească pornită de pe la mijlocul secolului al XVIII-lea, căreia abia deșteptarea conștiinței naționale la Bulgari i-a pus stavilă; în fine emigrarea Sârbilor din Serbia „veche” în teritoriul vecin al Austro-Ungariei. Însă abstrăgând dela aceste tablouri etnografice al peninsulei balcanice e aproape același ca în secolul al XV-lea înainte de căderea Constantinopolului. Cine va cerceta o hartă de pe atunci și o va compara cu una din zilele noastre, va observa că imperiul bizantin decadent, cuprindea aproape aceleași părți ale peninsulei balcanice ca Turcia de azi, și anume: Constantinopole și peninsula bithynică în Asia mică, teritoriile dela marea de Marmoră, Tracia și Adrianopole, Macedonia sudică și Rumelia sudică cu orașul Philipopole, care azi e în mâna Bulgariei. Imperiul moesic sau bulgar de atunci avea aproape aceleași hotare ca azi. Țara sârbească sau *Racia*, cuprindea afară de Serbia și Muntenegru de azi, partea nordică a Albaniei până în sud de Durazzo și nordul Macedoniei cu orașul Üsküb. Banatul, Bosnia și Moldova, care abia în jumătatea a doua secolului XIV, fu inundată de Români (?! N. Trd.) și Muntenia aparțineau pe atunci încă Ungariei. Palosul învingător al marilor Sultani și generali Turci a supus, nu-i vorba, toate aceste popoare teritoriilor lor însă de altminterlea nu l'a atins. Turcii erau prea mândri ca să se amestece cu popoarele învinse de ei și se mulțumeau cu subjugarea lor politică. Numai nobilimea și proprietarii mari în unele părți trecură la Islam, formând un fel de aristocrație osmană. Majoritatea populației supuse, rămase cu credințele și obiceiurile sale, nereprezentând decât o „radgheah” desprețuită. Numai astfel ne putem explica, cum Osmanii în secolul al XIX și XX-lea au pierdut tot mai mult teritor, pe când popoarele subjugate, sprijinite de Rusia, pe încetul și-au câștigat neatafărnarea. Pe rînd s'au liberat Muntenia și Moldova, Serbia, Bulgaria și astăzi îi este dat Turciei a-și apăra ultimele posesiuni în Europa într-o luptă cu patru fronturi.

Dacă cercetăm mai de aproape alcătuirea etnografică a Macedoniei, vedem, că Turci, propriu zis, mai ales în partea sudică și ostică a țării, și aici amestecați cu Bulgarii mohamedani numiți *Pomali*, și cu Grecii; ca hotar spre nord putem privi regiunile Üskübului. Se înțelege că ca clasă dominantă sunt reprezentați în toate localitățile mai însemnate prin funcționari și armată. Este însă greșit a judeca din acest punct de vedere puterea elementului turcesc, căci aici mai multă greutate ca ori ce considerații etnografice are momentul religios și astfel îi putem pune alături cu Bulgarii, Sârbii, Albanzii și Grecii mohamedani, deși aceștia sunt de altă naționalitate.

Pe lângă Turci, locuiesc mai ales Grecii în masse compacte în sudul Macedoniei, litoralul Mării Egeice, în împrejurimile dela Seres și Sa-

lonichi, apoi în peninsula Chalchidice cu mănăstirile muntelui Athos și în fine tot teritoriul până la Olimp aparține aproape numai Grecilor, mai ales că ei și în orașe joacă un rol aproape covârșitor.

Fracțiunea principală și cea mai numeroasă a populației macedonene sunt însă Bulgarii. Ei ajung până departe de hotarele țării lor, ocupând întreg ostul Macedoniei, o parte a Serbiei vechi până la teritoriul grecesc în sud, albanez în vest și sârb în nord. Hotarul lor spre vest e însemnat printr-o linie dela riul Timok în Serbia, Niș, Lescovaț, Vramja, Usküb, Ochrida, Caștoria la Salonicki. Ici-colo îi mai aflăm rătăciți printre Albanezi, Sârbi și Greci. Conurenții lor cei mai înfocați sunt Sârbii, cari afară de regatul Serbiei, Bosnia, Hertegovina, Muntenegru mai ocupă și teritoriul Serbiei „vechi” în Turcia, ajungând până la Morava bulgară și cuprinzând întregul sangiac Novibazar și împrejurimea orașelor Prizrend și Prishtina.

O parte mare din Macedonia nordică e locuită de Albanzii mohamedani, cari sunt înconjurați în nord de Sârbi, — la Novibazar și Prokopolje — în sud de Greci, iar în ost ajung până în satele Bulgarilor și Turcilor.

O altă fracțiune interesantă și destul de numeroasă a populației macedonene sunt *Titarii* sau *Macedo-românii*, cari trăiesc în numeroase colonii respirate printre Bulgari, Albanezi și Greci și pe cari îi aflăm adese mai ales în sudul Macedoniei și în Albania. Ei sunt numiți și *Cuțo-valachi* sau *Români* dela Pind, căci ajung până în munții Pindului. Cele mai bune lămuriri despre acest neam interesant le datorim istoricului austriac Rösler*). Ei sunt în parte păstori nomazi, parte locuitori stabili în orașe unde reprezintă un factor comercial important. Și în istoria popoarelor Macedoniei de bună seamă că nu vor fi nesocotiți, mai ales că-i vor da prilej României să-și spuie cuvântul, care va avea multă greutate, când chestia macedoneană se va apropia de o soluție.

Nu atât de pestriță ca populația Macedoniei e cea a Albaniei. Aici Albanzii au o majoritate covârșitoare și numai în sud, de se mai află Grecii în sate mai strînse. Și aici deosebiriile religioase joacă rolul principal: Albanzii mohamedani, ortodoxi și catolici au deprinderi, tradiții și tendințe atât de diferite, încât îți produc impresia că sunt *trei* popoare de tot deosebite.

În privința etnografică distingem: Albania sudică, centrală, superioară și nordică. Cea dintâi, vilaietul Ianina, e locuit de *Tosci*, adică Albanezi de sud, dintre cari 220.000 sunt mohamedani și 120.000 ortodoxi. Albania centrală e situată între riurile Schkumbri și Mati, — e locuită de Albanzii numiți *Chegi*, cari în partea cea mai mare sunt mohamedani. Albania centrală cuprinde părți din vilaietul Ianina și Scutari. Albania superioară e așezată între riul Mati și Muntenegru. E țara Albanzilor catolici, a căror răscoală recentă a stârnit atâtea senzații. Albania nord-ostică e o țară muntoasă, care aparține în parte vilaietului Cossowo, în parte celui dela Monastir. E locuită de Albanzii mohamedani, cari în timpul din urmă se luptă cu Turcii pentru autonomia țării lor. Din punct de vedere etnografic numărul tuturor Albanzilor trebuie să-l socotim la 1.200.000. Ei, dacă ar fi bine disciplinați, reprezintă o putere însemnată, căci vitejia lor extraordinară e azi aceeași ca pe vremea lui Scanderbeg, și nu e exclus, că ura lor fanatică contra creștinilor îi va face tovarăși de luptă ai Osmanilor, cari luptă pentru existența imperiului lor.

*) Autorul se vede că nu cunoaște cercetările mai noi ale unor învățați cu Weigand, Pericle, Papahagi etc. — Vezi și articolul recent al dlui N. Tacit despre „Fârșieroi” în „Românul”! Astăzi cine-l mai citează pe Rösler, chiar și în chestia balcanică? (N. Trad.)

Rétay și Benedek

întreprindere industrială de artă bisericească, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 95. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare amvoane presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrare artistică, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Balcanul în flacări

Lupte sângeroase la granița turco-muntenegrină. — Lupta de lângă Berana. — Fiascul definitiv al Puterilor. — Rechemarea consulului grec. — Pregătirile Austro-Ungariei — Turcia va proclama războiul. — România mobilizează? Relațiile bulgaro-române.

Arad, 10 Octombrie.

Zadarnice sunt toate ostenele pentru a nega și ascunde fiascul rușinos al diplomației europene. În vreme ce marile Puteri vorbesc de pace, cele patru state balcanice au terminat toate pregătirile pentru război, iar în apropiere de Berana tunurile răspândesc fiorul morții și sângele curge în șiroaie. Guvernul grec a rechemat azi pe consulul său dela Constantinopol, ceea ce însemnează ruperea definitivă a relațiilor diplomatice cu Turcia. Violența cu care au început ostilitățile și graba Muntenegrinilor de a ataca pe turci imediat după declararea războiului, arată gravitatea excepțională a situației.

Lavina balcanică a pornit și nu mai este putere care s'o mai poată opri în calea ei.

Entuziasmul turcilor.

Constantinopol. — În portul dela Karatz, cele două vase grecești capturate au fost înarmate cu tunuri. Când noul echipament al vasului compus dintr'un ofițer și mai mulți mateloti turci, s'au urcat pe vas, au rupt steagul arborat pe catarg, călcându-l în picioare, cu credință că e flamura grecească. Târziu au văzut însă că era steagul francez pe care-l călcaseră în picioare; și l'au rearborat imediat.

Populația turcă cu stare e gata să facă orice jertfe pentru patria lor. Se anunță că mai mulți bogătași au declarat că la nevoie în 24 de ore adună o sumă care va fi în deajuns pentru cheltuielile întregului război.

Cenzură telegrafică.

Sofia. — Corespondenții de ziare au fost convocați azi dimineață de către șeful cenzurei maiorul Elefterof, care le-a dat instrucțiuni severe. El le-a declarat că nu li-e permis să telegrafeze asupra plecării trupelor, care a început. Direcția poștelor și telegrafelor de aci a intervenit la direcția poștală și telegrafelor din București ca să pună la dispoziție linia telegrafică Vidin-Calafat, actuala linie fiind insuficientă.

Rechemarea consulului sârb dela Usküb.

Belgrad. — În urma demonstrațiilor din Usküb contra consulatului sârbesc, guvernul a hotărât spre a evita incidente și mai grave, să recheme la Belgrad personalul consulatului cu excepția vice-consulului Vucovici.

Un nou incident la granița sârbo-austro-ungară.

Belgrad. — Se anunță din Semlin că câțiva soldați au tras focuri de pușcă peste râul Sava, care formează granița ungaro-sârbă, în comuna Iacova, voind să rănească câțiva grăniceri unguri ce treceau în fața lor. Grănicerii unguri au răspuns și ei cu focuri. S'a deschis o anchetă.

Declarațiile ministrului de externe rus.

Paris. — Ministrul de externe rus Sassonow fiind interviewat de mai mulți ziariști,

a declarat ziarului „Le Cri de Paris” că este în afară de orice îndoială că criza din Orient nu se va întinde în restul Europei și nu se va produce deci nici o criză europeană. Ziarului „Echo de Paris” i-a declarat că Bulgaria a așteptat până acum 500 de ani; ea mai poate aștepta încă vre-o câteva săptămâni. Ziarului „Figaro”, ministrul rus i-a exprimat deplină încredere și recunoștință pentru introducerea reformelor. Bulgaria nu trebuie să exagereze pretențiunile ei cerând deplină autonomie a Macedoniei. Ministrul rus apără învinovățirea ce se aduce Serbiei că ea ar fi provocat alianța balcanică. O asemenea alianță, spune Sassonow, nici nu există.

Turcia va proclama războiul.

Pera. — După terminarea definitivă a mobilizării Turcia imediat va proclama războiul. Concentrarea trupelor continuă fără întrerupere. Insuflătura e indescritibilă. Instructorii militari germani cari se află cu familiile lor la Adrianopol și-au adus familiile la Constantinopol. Evreii din Salonic au format două batalioane de voluntari (?). La granița muntenegrină decurg lupte îndârjite. Știrile de învingeri sunt primite cu mare însuflătura.

„Noua hartă a Muntenegrului.”

Cetinje. — Semioficiosul „Cottinski Vjesnik” scrie în numărul său de ieri următoarele:

— Statul și conducătorii lui sunt hotărâți să deseneze cu sânge noua hartă a Muntenegrului. La graniță se aud bubuituri de tunuri. Vorbele nu mai folosesc nimic. Războiul actual e o ușurare și un bun mijloc pentru că statele balcanice să-și poată asigura pacea. De astădată și Muntenegru voește să-și ia partea de glorie.

România mobilizează?

Berlin. — „Deutsches Tageszeitung” a primit ieri din București următoarea telegramă: Marți, în momentul când s'a aflat aici că Bulgaria va proclama Joi războiul, în aceeași noapte, adică Marți spre Mercuri, ministrul de război a dat ordin pentru întreruperea manevrelor, ordonând totodată mobilizarea generală a întregii armate. Încă în cursul zilei de ieri s'a început transportarea trupelor spre porturile dunărene, la hotarul Bulgariei.

Până în momentul când scriem aceste știri, știrea de mai sus nu e confirmată. Impotriva ei ar vorbi împrejurarea că abia cu o zi înainte, trimisul României la Constantinopol s'a prezentat la ministrul de externe al Turciei, asigurându-l de neutralitatea absolută a României, în caz de război.

Iași. — La comandamentul corpului IV de armată, au sosit azi știri confidentiale prin cari comandanții sunt invitați a veghea cu totul să se găsească în starea cea mai bună și trupele să fie gata la o eventuală chemare, în cazul când interesele vor cere aceasta.

Inspecțiuni severe la cazărmi au fost consecința acestui ordin.

Sir Edward Grey asupra situației din Balcani.

Londra. — Camera comunelor și-a re-
luat ședințele. Sir Edward Grey, răspunzând unei întrebări privitoare la situațiunea balcanică, a zis:

„Este greu pentru Turcia să îndeplinească reformele în fața mobilizării statelor balcanice, dar de altă parte este greu a convinge pe statele balcanice, că reformele făgăduite vor fi eficace pentru a asigura bună starea populațiunii din Macedonia. Propuneri la cari și noi am consimțit, s'au făcut în scopul unor demersuri colective prin sau în numele marilor Puteri de a învinge dificultățile prin reprezentatiuni pe lângă statele balcanice și la Constantinopol. Marile Puteri doresc viu menținerea păcii, aceasta constituie o garanție că dacă pacea va fi turburată, nici una din marile Puteri nu va fi târâtă în război.”

Răspunzând unei întrebări, Sir Grey declară că dacă demersurile Puterilor nu vor isbuti, noi vom face firește tot ce ne va sta prin putință pentru a menține acordul dintre Puteri. Nu vom lua nici o inițiativă și nu vom face nici o propunere care să poată leza acel acord.

Relațiile bulgaro-române.

Sofia. — Într'o convorbire cu un ziarist ministrul președiate bulgar, Gheșoff, vorbind despre România și de relațiunile româno-bulgare a spus:

— Relațiunile dintre Bulgaria și România sunt perfecte și mă felicit sincer pentru aceasta. Sper că în viitor va domni numai cordialitate între cele două țări.

La întrebarea dacă de eri a intervenit vre-o schimbare în situația din Balcani, primul ministru a răspuns că nu s'a schimbat nimic.

Primul ministru a terminat convorbirea rugând pe ziaristul român să trimită salutul său României.

Demersul colectiv al Puterilor la Atena.

Atena. — Nota Puterilor aci a fost primită cu desaprobară și ea în loc de liniștire, mai mult a agravat situația... Intreagă presa recomandă guvernului să nu se mulțumească cu promisiunile vagi ale Porței, ci fără dorințe de cuceriri teritoriale să lupte pentru scopul adevărat al alianței balcanice: pentru obținerea adevăratelor reforme. Aici se crede, că orice intervenție a Europei în scopul ca să influențeze asupra rezoluțiilor statelor balcanice, e de prisos.

Pentru ce a mobilizat Muntenegru?

Petersburg. — Proclamația de război a Muntenegrului s'a făcut conform unei hotărâri prealabile, adusă în comun acord de statele balcanice aliate. Scopul ei a fost ca Muntenegrenii să ocupe din vreme pasurile dinspre Serbia, ușurând astfel acțiunea acesteia din urmă. În 3—4 zile mobilizarea va fi terminată în țara întregă.

Ce zice Sassonow despre proclamație?

Berlin. — Ministrul de externe al Rusiei, când i-au spus că Muntenegru a proclamat deja războiul, a răspuns următoarele:

— Mă uimește nespuse de mult graba cu care Muntenegru a trecut la fapte. Credeam dintru început că vom putea localiza războiul. Muntenegrenii ni-au scăpat, așa zicând, printre degete, fără a le cunoaște gândurile. Dar pentru aceea noi nu putem fi făcuți responsabili. Eu nu răspund decât pentru Rusia. Incolo, zic cu Pilat, m'am spălat pe mâni.

Nou institut de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi.

Adus la cunoștința on. public, oă am deschis

**un institut modern de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi
în ARAD, colțul străzii Weitzer János.**

Institutul: **str. Magyar nr. 26.** Institutul de primire: **str. Weitzer János** (vis-à-vis de poșta centrală).

Roagă binevoitorul sprijin, proprietarul:

Knapp Sándor.

Când va declara războiul Bulgaria?

Belgrad. — Se anunță din Sofia că guvernul bulgar a tipărit deja textul proclamației de război care va fi afișată azi în toată țara. În această proclamație guvernul amintește poporului bulgar de suferințele creștinilor din Turcia și roagă națiunea să-i vie în ajutor în acest război sfânt pentru desrobirea naționalităților creștine. Armata, zice textul proclamației, va fi cea care va conduce acest război sfânt, ale cărui rezultate, după isprăvirea războiului, vor fi recunoscute de conferința ce o vor ține marile Puteri, ca un fapt îndeplinit.

Știri din Serbia.

Belgrad. — Ministrul plenipotențiar turc la Belgrad, a plecat azi dimineața, împreună cu familia sa, din Belgrad, îndreptându-se spre Galați.

Belgrad. — În urma propunerii primului-ministru francez, Poincaré, situația Serbiei este următoarea, după părerea guvernului sârb:

Serbia nu dorește mărituri teritoriale ci numai să asigure sârbilor din Turcia o soartă mai bună. Mandatul ce s'ar da Austro-Ungariei și Rusiei n'ar fi altceva decât ceea ce a fost convenția dela Mürzsteg care a avut ca rezultat că s'au trimis câțiva jandarmi în Macedonia ca să fie apoi rechemati după puțin timp. Aceasta nu trebuie însă să se mai repete.

Femeile din Grecia și războiul.

Atena. — Doamnele din întreaga Grecie au format un comitet sub patronajul reginei pentru ajutorarea familiilor rezerviștilor.

Impresia proclamației de război în Constantinopol.

Constantinopol. — Proclamația de război a Muntenegrului a fost adusă la cunoștința publicului prin ediții speciale ale ziarelor și a provocat o senzație enormă, cu toate acestea lumea răsufla, par'că ușurată, primind vestea pe care o aștepta din moment în moment cu o mare nerăbdare. S'a convocat imediat consiliul de război, care, intrunindu-se în aceeași zi, alaltăeri după amiază, a discutat pozițiile cele mai urgente ce sunt a se lua odată cu izbucnirea războiului. Consiliul s'a terminat la orele 4 și jumătate. Unul dintre miniștri, ieșind în stradă, a spus cu glas înalt mulțimei ce aștepta curioasă rezultatul dezbaterilor, că totul e gata pentru război și că Muntenegrenii au și năvălit peste hotar, atacând Berana. Străzile, casarmele, gările, toate au o înfățișare războinică. Încotro de întorci, vezi trupe de soldați îndreptate spre gară. Toată lumea e convinsă aici, că în câteva zile Turcii vor bate pe Muntenegrini și că în curând va urma și proclamația de război a celorlalte state balcanice.

Constantinopol. — În mod semioficios se declară că declarația de război a Muntenegrului stă în contradicție cu dispozițiile convenției din Haga, pentru că Muntenegru n'a cerut, înainte de a intra în luptă, mijlocirea unui al treilea stat. Toate indiciile arată, că Muntenegrinii n'au avut absolut nici un motiv serios de a proclama războiul.

Bombardarea porturilor bulgărești.

București. — Se dă ca sigură hotărârea guvernului turc de a bombardă porturile Varna și Burgas în cazul când Bulgaria va declara războiul.

Familia regală sârbă și războiul.

Viena. — Vărul regelui Petru al Serbiei, principele Alexe Karagheorghievici, a sosit aci,

în trecerea spre Belgrad. El va intra în armata sârbească pentru a lua parte la eventuala campanie. În schimb fratele regelui, prințul Arsen Karagheorghievici, a primit următoarea depeșă dela prințul moștenitor Alexandru:

„Nu veni încă; îți voi telegrafia imediat ce lucrurile vor lua o întorsătură gravă”.

Germania și situația din Balcani.

Berlin. — Ziarul oficios „Norddeutsche Allgemeine Zeitung” publică următorul comunicat: Deoarece marile Puteri continuă tratativele pentru a se localiza eventualul război din Balcani, Germania este numai indirect interesată în această chestiune, astfel că așteaptă în liniște rezultatul demersurilor colective ale Austro-Ungariei și Rusiei. Desigur că și celelalte Puteri vor accepta acest demers colectiv.

Știri din Rusciuk.

Rusciuk. — Cu vaporul navigației române au sosit din Giurgiu peste 1500 bulgari rezerviști. Fiecare transport a fost primit cu ovățiuni de populația bulgară cât și de soldați.

Joi noaptea au plecat de aci două trenuri militare, spre graniță. Tot ieri s'a hotărât ca, începând dela orele 3 jumătate d. a. să circule câte un tren militar, din două în două ore. Aceste trenuri duc pe soldații din regimentul 5 infanterie, în apropiere de granița turcă.

Marti, la orele 3 jumătate, a plecat ambulanta militară a diviziei 5, cu reședința în Rusciuk, care e formată din șase spitale mobile. Li s'au pus la dispoziție 26 de vagoane în acest scop.

Un spital militar de aci e format din doi medici, un farmacist și doi ajutoari de farmaciști. Mai cuprinde afară de aceștia un personal de 117 oameni. Treptat vor pleca câte un spital la localitatea Gorneo-Orehovița. Patru spitale ambulante vor fi așezate la o depărtare de 28 klm. de granița turcească. În localitate vor funcționa două spitale, dintre cari unul imobil și altul ambulant.

Din regimentul 5 au plecat, cu muzica în frunte, două companii spre graniță. Rezerviștii rămân la Rusciuk. Din Vidin au sosit azi peste 400 de rezerviști pentru paza orașului.

De aci trec zilnic turci spre Giurgiu. Comertul stagnează.

Pregătirile Muntenegrului.

Viena. — Telegrammele sosite din Muntenegru la Salonic spun că întreaga populațiune crează zi și noapte la drumul dintre Andriovitz și granița turcească spre a-l face practicabil pentru tunuri. Comandanții trupelor turcești din Mokragora și Kolașin telegrafiază că muntenegrenii au instalat pe înălțimile dela Berana și Kolașin tunuri de calibru mare.

Pentru siguranța granițelor austro-ungare.

Viena. — În cercurile politice se asigură, că măsuri pentru siguranța frontierei dela sudostul monarhiei sunt luate și în timp de pace, iar în caz că războiul s'ar apropia spre această frontieră, garnizoanele vor trebui întărite. Între Austro-Ungaria și Rusia decurg tratative în scopul observării unei stricte neutralități.

Pregătirile Bulgariei.

Sofia. — În Bulgaria se fac mari pregătiri militare. Insufletirea pentru război e indescriptibilă. În întreg regatul s'au format comisiuni pentru ajutorarea familiilor soldaților. Studenții de liceu au format o legiune aparte, care va sta la dispoziția autorităților militare. Numeroși bicicliști intră în serviciul „Crucei Roșii”.

Sofia. — Armata bulgară va fi împărțită în trei partide, fiecare constând din trei cor-

puri. Conducătorii armatei vor fi, deocamdată, generalii Cutinciov, Dimitriev și Ivanov. Șeful suprem al întregii armate, în baza constituției, este regele, însă șeful suprem activ va fi ministrul de război Savov, iar șeful statului major va fi ministrul președinte Petrov.

Aeroplan în Balcani.

Innsbruck. — De curând la gara din Innsbruck au sosit peste 30 de aeroplan din Franța. De aici aeroplanele au fost expediate la locul lor de destinație în statele balcanice.

Luptele de lângă Berana.

Constantinopol. — Știri, obținute dela Poartă, spun că de ieri seară muntenegrenii au trecut granița și atacă Berana. Luptele continuă.

Constantinopol. — Cu ocazia intrării trupelor muntenegrene în Berana, mai multe ciocniri au avut loc între acestea și trupele turcești. Cu toată violența cu care au fost făcute atacurile de trupele muntenegrene, trupele turcești au reușit în cele din urmă să-și asigure victoria. Muntenegrenii au fost nevoiți să se retragă. De o parte și de alta, pierderile sunt însemnate. Mai mulți ofițeri muntenegreni au fost omoriți.

Londra. — Lupta de lângă Berana continuă. Primul tun a fost slobozit de către prințul Petru. După o luptă de patru ore trupele turcești au fost nevoite să se retragă spre localitatea Pesich. Aci s'a încins o luptă desperată între muntenegrinii și turcii, care continuă și în acest moment.

Misterele tratatului dela Berlin.

Ziarele nu mai scriu de câteva zile decât de „tratatul dela Berlin”. Presa, mare străină, care discută cu competență și cu seriozitate nu nimicuri de intrigă zilnică, ci chestiuni de interes public european, atacă acest tratat în toate măruntaele sale, îl dezbate în diferitele lui prevederi. La noi, unde multă lume nu-l cunoaște decât ca pură expresie, e nevoie să reîmprospătăm în memoria cetătorilor ce e cu acest tratat și să vedem care ar fi concesiile pe cari le-ar primi popoarele creștine din Macedonia în cazul când Turcia ar începe să se țină strâns de litera acestui tratat.

La 3 Martie 1878, Rusia, victorioasă, impune Turciei pacea dela San Stefano. Acest soi de pace n'a plăcut însă de loc Angliei, care s'a grăbit să se ridice împotriva dispozițiilor ce cuprindea această înțelegere. De aceea a trebuit să deschidă noui conferințe la Berlin la 13 Iulie 1878. În esență, iată ce cuprinde acest tratat: Bulgaria, constituită principat autonom, tributară porții prin tratatul dela San Stefano, fu divizată la Berlin în principatul vasal al Bulgariei, provincie autonomă a Rumeliei Orientale și în fine Macedonia, lăsată a fi administrată de Sultan. În ce privește această administrație lăsată Turciei, tratatul are unele prevederi strecurate la Berlin de delegatul rus care și rezerva un obiect de speculă pentru agitațiile panslave de mai târziu.

Din felul cum a privit tratatul dela Berlin teritoriul bulgar, se poate vedea că Europa a fost silită a crede că Macedonia ar fi o simplă provincie bulgară. Se vede cât de slab au fost aci reprezentate interesele române și ale celorlalte țări balcanice.

Tratatul prevede apoi: mărirea Muntenegrului, a Serbiei și a Austro-Ungariei prin ocuparea Bosniei și Herțegovinei și MICSORAREA TERITORIULUI ROMÂNIEI PRIN ALIPIEREA DOBROGEI ȘI CEDAREA BASARABIEI.

Reese dar de aci destul de clar, că, după ce Rușii au fost stinși în bătăi, românii au intrat în foc

Biroul tehnic

G 324

Inginer diplomat **Robert Goldschmidt** autorizat legal.

Telefon: 489.

Brașov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

Dă consultări în toate chestiile industriale și tehnico-industriale

:-: Proiectează și execută stabilimente electrice și de mașini. :-:

Liferează turbine, roate hidraulice și pompe centrifugare, după construcții speciale probate.

▲ Execută stabilimente hidrodinamice și de mori. ▲

Liferează mașini pentru toate ramurile industriei. ▲

s-au învins, pentru ca pe urmă să câștige Austria și Rusia. Dar să trecem peste această veche staționară constatare.

Cu tot câștigul pe nemuncite dela 1878, Bulgaria nu se mulțamește și la 18 Septemvrie 1885 printr'o revoluție, care a izbucnit la Filipopoli, s-a declarat unirea personală a Bulgariei cu Rumeția Orientală, violând categoric tratatul dela Berlin. Aceasta a fost prima violare. Când au căpătat definitiv provincia dela Nordul Turcei, tratatul dela Berlin a fost complet căleat în picioare.

Acum cine credeți că cere mai gălăgios respectarea tratatului dela Berlin, decât Bulgaria? Și are acum această pretenție fiindcă o vorba de Macedonia. E drept că „taica” țarul nu prea dispune acum de fonduri de război și n'are nici destulă siguranță în „Rusiile” sale dela Nord și dela Sud, pentru a lăsa să crească cum s'ar fi așteptat îndrăzneala lui Krum. Ori cum însă, la urmă tot Bulgaria vor fi în câștig.

E sigur însă că poporul bulgar, dacă nu va emigra de acum în masse compacte, în țara sa e amenințat să fie decimat de o foamete cumplită.

INFORMAȚIUNI

Arad, 10 Octomvrie 1912.

Minciuni mangriste. „Nagyvradai Napló” din Oradea-Mare, organul de casă al urgisitului trădător dela Oradea, în numărul său din urmă aduce știrea, că la instalarea dlui Dr. Petru Barbu în scaunul protopopesc din Chișineu și anume la banchetul aranjat cu acel prilej, publicul, mai ales însă preoțimea română din tractul Chișineului a făcut ovații călugărului Celibidache. Cunoaștem sentimentele curate românești ale distinsului protopop Dr. Demetriu Barbu, cunoaștem și preoțimea din tractul Chișineului și știăm din capul locului, că știrea orădană e o simplă minciună. Aflăm acum din sursă competentă că la banchetul dat în onoarea noului protopop dela Chișineu numele urgisitului trădător nici nu s'a pomenit — sireacul.

Majestatea Sa regele Carol a însărcinat pe d. major C. Costescu adjutant regal, ca să depună din partea Sa și a A. S. R. principele moștenitor, două coroane de flori naturale, pe mormântul ofițerilor și soldaților căzuți jertfă cu ocaziunea nenorocirii șalupei „Trotus”. Coroanele au următoarele inscripțiuni: cea a M. S. Regelui: „Regele, bravilor ostași jertfiți în serviciul patriei, recunoscătoare amintire”; iar cea a A. S. R. principelui: „Principele moștenitor Ferdinand al României, credincioșilor oșteni, deapănarea amintire”.

Sborurile lui Vlaicu la manevrele regale române. Ziarele bucureștene scriu: Cunoscutul nostru aviator Vlaicu a stârnit din nou, Luni, pe câmpul manevrelor, admirația tuturor, și în special pe aceea a ofițerilor străini atașați la manevre. Vlaicu a pornit Luni după amiază cu mașina sa tip Nr. 2, botezată de francezi „La mouche folle”, dela Cotroceni îndreptându-se spre Băneasa, unde a aterisat, cerând voe principelui V. Bibescu să-și adăpostească mașina în hangarele de aci. După câțva timp se ridică din nou, pornind spre Periș. Odată ajuns pe câmpul manevrelor, aviatorul Vlaicu a executat virajuri atât de scurte și repezi, încât a pus în uimire pe toți cei de față.

Dollul dlui N. Iorga. Primit dureroasa știre că la Vălenii-de-Munte a încetat din viață o fetiță a d-lui profesor N. Iorga. Rugăm pe ilustrul profesor și familia sa atât de crud atinsă să primească expresia profundei noastre condoleanțe.

O faptă nobilă. Cu prilejul căsătoriei dlui învățător Romul Moldovan cu dsoara Anuța Baciu în comuna Moșlac, s'a colectat suma de 38 cor 40 fil., din care sumă, conform dorinței tinerei părechi, jumătate s'a trimis fondului ziaristilor români, iar cealaltă jumătate orfelimatului învățătorilor din arhidieceasă. Au contribuit următorii: E. Pop protopop 5 cor., H. Casteletto inginer, T. Erdős-Pădureanu, ofi-

ciant și A. Cismaș câte 4 cor., Dr. Gr. Gherman adv. 3 cor., I. Baciu preot, L. Anghel inv., I. Gergely inv. de stat și I. Baciu băieș câte 2 cor., F. Botezan inv., B. Stoica inv. pens, Gh. Stoica practicant not., dna Ana Toma, D. Crișan, S. Crișan, S. Schitea soția lui I. Baciu, Iosefina Baciu și Al. Filimon inv. pens. câte 1 cor. P. Baciu student și dsoara Victoria Baciu câte 20 fil, la olaltă 38 cor. 40 fil. Primească stim. contribuitori și pe calea aceasta călduroase mulțămite. — Dr. Gr. Gherman avocat.

Cununie. D. absolv. teolog Victor Széles din Lozna-mare și dsoara Rozica Berindeanu din Baia-mare și-au celebrat cununia religioasă Luni în 7 Octomvrie în biserica gr. cat. română din Baia-mare. — Felicitări.

Ajutorul fraților pentru cei năpăstuiți prin potop. Trecând cu nădejde peste valurile grele ale vieții, neînfricoșându-se de piedecile multe ce li-se povărnesc în cale, frații de inimă cari mai au un rol în gospodărie, își dau prisosul lor acelora, cari au rămas fără adăpost cu inimile zdrobite netezindu-le încâtva spinosul drum și făcând să le licărească flacăra plâpândă a nădejzii în sufletele lor oropsite. Indemnăm și pe alți frați, pe cari îi lasă inima și putința, să urmeze celor buni și miloși. Din Comloșul-mare au dăruit următorii:

Fulvia Pacatian 5 cor., Emil Bogdan 5 cor., Dr. Stefan Cioroian 6 cor., Fema Isac 1 cor., Ion Bugariu-Sârba 1 cor., Ion Ureche-măcelar 2 cor., George Ciolac-Pavel 3 cor., George Balan-Seneca 5 cor., Iulian Popescu 2 cor., George Fleșer tâmplar 2 cor., Antonie Topârceanu 2 cor., Ion Coandă 1 cor., George Palcu Aurilă 1 cor., Nicolae Păcurar 5 cor., Teodor Bucurescu 5 cor. Total 46 coroane, adică patruzeci și șase coroane.

† **Ioan Pop** agronom diplomat, după lungi și grele suferințe, a răposat în 8 (21) Septemvrie, în al 26-lea an al etății. Inmormântarea a avut loc în cimiterul bisericii gr. or. din Brăzești. Odihnească în pace.

Cancerul. La congresul naturalistilor și medicilor germani care s'a ținut la Muenster, directorul institutului cancerului din Heidelberg, profesorul Czerny, a făcut următoarea comunicare:

Nu viu cu mâinile goale, dar trebuie să recunosc că probabil nu va fi nici odată descoperit. Fiecare an ne aduce leacuri noi, leacuri sigure, după inventarii lor, dar după ce le studiem și noi, nu rămâne aproape nimic din ele. Din contră, se poate vorbi de o metodă combinată a tratamentului cancerului; ea se îmbunătățește din ce în ce și câte odată aduce ușurări neașteptate. Totuși nu se poate vorbi de o vindecare definitivă decât după observațiuni prelungite, căci e vorba de un rău cronic care poate reveni după un șir de ani.

Necesitatea ameliorării metodelor tratamentului cancerului reese din faptul că numai în Germania mor anual 50.000 de cancer și că există încă 100.000 bolnavi.

Ultima oră

Lupte sângeroase.

Constantinopol. — Știri sosite la ministerul de război spun, că la frontierele bulgară, sârbă și greacă se dau lupte sângeroase între bande și trupele turcești.

Catario. — Toate satele spre nord dela Berana sunt incendiate de cătră muntenegreni. Populația înspăimântată se refugiază spre Scutari. Numeroși răniți turci sosiți în localitatea Samristi dela frontieră spun, că muntenegrenii schingiuesc femeile și copii.

Catario. — În Scutari 17 mii de turci și 7 mii de albanezi mohamedani stau gata de apărare. Mirdiții stau neutrali, malisorii vaccinează. Turcii lucrează cu multă febrilitate la construirea întăriturilor.

Știri din Serbia.

Semlin. — Serbia n'a răspuns încă la nota Puterilor, dar se crede cu siguranță, că răspunsul ei va fi negativ.

Printul Gheorghe a luat comanda unei brigăzi a primei diviziuni dunărene.

Cunoscutul conducător socialist Rakovski voește să convoace la București un meeting al socialiștilor din toate statele balcanice.

Azi au sosit în Belgrad corespondenții de război ai ziarelor rusești, între cari și renumitul raportor Napurlov al ziarului „Novoje Vremea”, cunoscut pe vremea războiului ruso-japonez.

Sârbii spre sandjacul Novibazar.

Viena. — După o știre neconfirmată din Belgrad șeful statului major sârb intenționează să trimită numeroase trupe spre Ristovac, cu scopul de a înainta spre sandjac și mai cu seamă spre Nova-Varos și Jenica. Se vorbește că bandele bulgare voiau să treacă în sandjac, însă au fost respinse de cătră grănițeri.

Bilinski în audiență.

Viena, 10 Oct.

Ministrul comun de finanțe Dr. Bilinski s'a prezentat azi, la orele 10 a. m., în audiență la M. Sa, raportându-i asupra hotărârei aduse în consiliul de miniștri, cu privire la noul credit cerut de ministrul de război și de amiralul Montecuccoli. Audiența n'a durat decât o jumătate de oră.

Nici până în momentul de față nu s'a dat un comunicat oficial asupra mărimii noului credit. După știrile cele mai noi aflăm că el nu va întrece suma de 270 milioane de coroane. După o altă versiune, noul credit nu va fi mai mare decât de 151 milioane de coroane, din cari 125 vor fi întrebuițate pentru armata de pe uscat, iar restul de 26 milioane pentru flotă. **Războiul din Balcani și delegațiunile.** — Declarațiile lui Berchtold.

Viena, 10 Oct.

Delegațiunea ungară a ținut azi o ședință plenară. S'a încins o vie și interesantă discuție în jurul chestiunii războiului balcanic. Delegatul Nagy spune că nu ne este permis să primim cu mâinile în sân desfășurarea evenimentelor din Balcani. Avem încredere în aliați, dar mai mult în forțele noastre proprii. Monarhia trebuie să fie gata pentru orice eventualitate, chiar de ar fi necesită să aducă noi jertfe. Avem deplină încredere în politica ministrului nostru de externe. În acelaș senz vorbesc și oratorii următori, Berzevicy, Lukács, Miklós și T. Zichy, accentuând cu toții trebuința de a se menține statul-quo în Balcani.

În atențiunea încordată a întregii asistențe, se ridică ministrul de externe contele Bechtold, și spune următoarele:

— Mă bucur din inimă, că în situația actuală deosebit de serioasă, politica mea află aprobarea domnilor delegați, reprezentanți ai ambelor parlamente din monarhie. Am susținut totdeauna că politica cea mai cuminte e politica păcii. Spre această țintă mi-am îndreptat privirile la toate ocaziunile și monarhia noastră la parte în toate acțiunile cari servesc acest scop. În acord cu celelalte puteri, monarhia noastră a luat poziție pentru menținerea statului-quo în Balcani. Nu urmărim în Balcani o politică de cucerire și astfel nici în evenimentele ce se desfășoară acolo în timpul de față nu suntem interesați direct. Dar avem în Balcani interese foarte însemnate și suntem hotărâți să ni-le apărăm în orice împrejurări.

Declarațiile contelui Berchtold au fost primite cu ovațiuni furtunoase din partea delegaților prezenți.

La sfârșit, bugetul resortului de externe s'a primit cu unanimitate.

CRONICA SOCIALA

Asociațiunea la Șeica-mare.

Duminecă în 6 l. c. despărțământul Medias al Asociațiunii și-a ținut adunarea generală anuală în Șeica-mare, în localul școlii gr. or. și sub conducerea directorului desp. Dr. D. Roman însoțit de membrul comitetului A. Boiu dirigentul filialei Albina din Medias. Adunarea a decurs în cadre modeste. Vremea cu năcazurile ei de acum a răpit ori ce avânt. În afară de intelectualii din Șeica, abia a luat parte păr. D. Deac cu dna și dsoara din Calvaser, dar a fost bine cercetată de țărani și țărancele satului.

Cuvântul de deschidere a fost ținut asupra începuturilor Asociațiunii, a rostului ei pentru cultura românească. S'au desemnat nevoile zilelor, ce tot mai mult ne amenință viața națională și s'a solicitat sprijinirea Astrei, care apără și ajută dezvoltarea acestei vieți.

Din raportul comitetului, citit de secretarul I. Tatar învățător, pentru activitatea culturală însemnăm următoarele:

1. Adunarea generală a anului trecut s'a ținut în Agârbiciu unde au vorbit poporului dnii Nic. Racoța, medic, I. Câmpean învățător și Dr. D. Roman avocat.

2. În comuna Buia au vorbit poporului dnii Dr. D. Roman și A. Boiu, iar

3. În primăvară păr. P. Morușca cu autorizarea directorului desp. a convocat pe intelectualii din Șeica și jur la o consfătuire în scopul de a porni o mai vie propagandă culturală și muncă mai intensivă în cadrele Asociațiunii. Consfătuirea s'a ținut în 28 Aprilie a. c. în Șeica sub conducerea dlui Roman și chibzuind asupra mijloacelor, a instituit aici un comitet de acțiune pentru comunele din jur. Ca urmare a acestora până la adunarea de acum s'au ținut conferențe populare:

4. În comuna Veseu în 5 Aprilie. Aici au vorbit d-nii Racoța: „Povește igienice”, păr. P. Morușca despre „Stricăciunii beuturii”. Conferenței i-a premers slujba sf. Maslu cu 7 preoți, anume ținut, pentru a înălța înfățișarea zilei. La slujbă păr. P. Morușca a vorbit despre „Legea românească”.

5. În Ștenea la 1 Sep. sub conducerea directorului desp. Au ținut conferențe Dr. D. Roman despre Asociațiune, păr. D. Deac din Calvaser „Cruțare și cumpăt”, păr. P. Morușca: „Patima beției”, Invăt. I. Tatar: „Creșterea copiilor”, păr. Nic. Rusu din Veseud: „Gunoirea pământului” și Dr. Roman a mai dat povește despre contract și cartea funduară.

6. În Calvaser în 22 Sept. sub conducerea par. locului Deac, care împătășește cunoștințe despre Asociațiune, organizarea și modul ei de lucrare pentru ridicarea culturală a poporului. Păr. P. Morușca conferențiază despre „urmările alcoolismului și combaterea lui”.

Din raportul casarului Astrei, d. Popovici se arată un nou membru pe viață dl Victor Mandea inginer la căile ferate, care a plătit taxa de 200 cor. În cursul adunării se înscriu noi membrii dl Nicolae Racoța, Șeica-mare fondator cu 400 cor., ordinar dl E. Gabor conducătorul agenturii Albina și ajutători alți 7 pe lângă cei 14 de mai înainte.

A urmat apoi conferența păr. P. Morușca: „Începutul și răspândirea neamului” și a dlui E. Gabor despre „Stupărit”.

S'au ales apoi reprezentanți ai despărțământului la adunarea generală a Asociațiunii dnii Nicolae Racoța și P. Morușca.

În legătură cu raportul comitetului s'a discutat modul cum s'ar putea trezi un mai viu interes față de problemele Asociațiunii, alcătuirea unui plan de muncă mai sistematică și în vederea acestora s'a decis împărțirea despărțământului în 4-5 cercuri de inițiativă. Gruparea lor având a se face în jurul oamenilor mai destoinici și cu tragere de inimă, cari la rândul lor vor căuta să angajeze la lucru pe toți factorii culturali ai satelor. — Și nădăjduim o activitate tot mai spornică.

Preot. P. M.

PAGINI RASLEȚE.

Mark Twain

Ceasul.

Trad. de I. T. Lais.

Ceasul meu de jumătate de an acuma nu mergea nici prea iute nici prea încet, nu se oprea niciodată, mecanismul îi era intact, așa că ajunsem să credem, că datele sale sunt absolut sigure și că scheletul și puterea sa de viață înfruntă ori ce furtuni. Într'o seară însă uitasem să-l trag și el se opri: mă cuprinsese o jale ușoară, căci presimțeam par'că că aceasta e numai un preludiv al nenorocului și pagubei viitoare. Pe încetul abia îmi recăstigai dispoziția veselă de totdeauna trăsese ceasul, îl îndreptai după socoteala mea și alungai din minte toate gândurile superstițioase și presimțirile nesigure.

Iar dimineța următoare am intrat la cel mai bun ceasornicar din oraș, spre a-mi îndrepta ceasul exact după indicațiile sale. Maiestrul mi-l luă din mână și-l cercetă.

„El umblă cu patru minute în urmă”, zise el, „regulatorul trebuie împins puțin înainte”.

Am încercat să-l opresc, să-i explic, că mersul ceasului e de tot regulat, — dar înzădar; căpătâna aceasta în haină de om, de a sa nu se lăsa: ceasul umblă cu patru minute în urmă regulatorul trebuie mișcat. Îl rugam, îl imploram să n'o facă, însă el nu, — nu cedă, spre marea mea desnădejde: cu cea mai calmă indiferență și cu sânge rece îndeplini o faptă atât de grozavă!

Iar de acum ceasornicul meu începu a sburda, — în fiecare zi o apuca tot mai repede. Până într'o săptămână căpătase friguri, pulsul ajunse la o sutăcincizeci de grade în umbră; iară când încă nu se împliniseră două luni, lăsase în urmă, departe, acuma toate ceasurile orașului, pe când calendarul lumii rămăsese cu vre-o patru spre zece zile și jumătate în urma calendarului meu. Frunzele galbene ale lunii Octomvrie încă nu căzuseră de pe copaci, pe când ceasul meu se sănia acuma prin zăpezile unui sfârșit de Noemvrie. Ziua cu plata chiriei, a notelor scadente și a altor mici datorii se apropia într'o goană atât de ne bună, încât eu nu-mi mai puteam da rînd. Îl dusei deci la ceasornicar a doua oră, să-l îndrepte. Acesta mă întrebă de-a mai fost tocmit vre-odată; și când îi răspunsei că nu, căci nu fusese nevoie, schiță un zîmbet ironic pe la buze. Deschise în grabă ceasornicul, aruncă o privire înăuntru, își puse la ochi o sticlă comedioasă de tot, care semăna a leică și studia cu multă acuratețe mecanismul acesta ciudat.

„Trebuie curățit, muiat în olei”, zise el, „și afară de aceea îndreptat, — după o săptămână, vă rog să vă mai abateți pe la mine.”

Curățit, oțoiat și îndreptat era ceasul meu, nu-i vorbă, acuma însă mergea de tot încetulaș și tic-tacul său suna, ca clopotele la o înmormântare. Pierdeam toate trenurile, întârziam la ori ce întâlnire intimă și tot din cauza aceasta flămânziam, căci la mâncare totdeauna veneam prea târziu, de aflam numai fărâmituri și oase. Pe încetul ceasul meu făcu din trei zile patru, după socoteala sa azi era mai întâi ieri, apoi alaltăieri, apoi o săptămână trecută, așa că ajunsesem acum în urma tuturor și nu mai puteam ținea pas cu mersul lumii moderne.

Intrai deci a treia oră în atelierul unui ceasornicar. Acesta în fața mea îl desfăcu până 'n amănunte și constată că peana n'ar fi la locul ei, însă până 'n trei zile mi-l va îndrepta, cum numai bine.

De acuma, ce-i drept, în medie ceasul umbla regulat, însă numai în medie! Jumătate de zi-ți alerga nărasnic ca o furtună țărîind, pozi-ți alerga năprasnic ca o furtună țărîind, pocăind, pufăind și sforăind într'una, așa că de nu mi-le puteam strînge, — nici un ceas în toată țara nu l'ar fi putut ajunge în goana sa ne bună; iar în ceeaaltă jumătate de zi pe încetul se mai potolea, așa că la urma urmelor, ceilalți tot îl ajungeau. Odată în douăzeci și patru de ceasuri era într'adevăr la locul său, de ne indegeta cursul vremii cu multă exactitate, — și nime,

cred, n'ar susține, că-și împlinește datoria foarte punctual.

Însă unui ceas bun i se pretind și alte virtuți! Îl dusei deci înc'odată la un ceasornicar. Acesta zise, că roțița principală ar fi deraiat, pe când eu la rîndul meu îi exprimai deosebita mea bucurie, că nu s'a întâmplat vre-o nenorocire mai mare. Drept să spun, eu până atunci nu prea auzeam de — astea, însă față de un străin nu se putea să mă port, ca și când a-și fi atât de puțin informat despre lucruri, cari mă priveau de aproape. Roțițele fură rînduite, însă aceasta nu prea ajută mult. Ceasul în nouile sale condiții de viață mergea o bucată, apoi se mai odihnea puțin, — cum îi venea la socoteală, ca omul care vine dela țîrg. De câte ori se pornea la drum simțeam o sguduitură, ca și când dai drumul unui revolver. Câteva zile am umblat deci cu buzunarul blănit, în fine însă mai încercai și la alt ceasornicar. El îl suci și răsuci în toate părțile, îl studiă sub microscop și în sfârșit constată că ceva nu e, cum ar trebui să fie. Îl îndreptă deci și alcătui din nou mecanismul. Ceasul, ce-i drept, mergea bine acuma, numai că tot la zece minute arătătorii se încurcau; făceau calea mai departe, legați așa ca un foarfecel. Se înțelege că sub astfel de împrejurări nici matematicianul cel mai învățat din lume n'ar fi putut ghici, cam câte ceasuri o fi! Mai mersei deci încă odată în atelierul ceasornicarului, ca să-mi saneze și această deplorabilă stare de lucruri. Părerea măiestrului era, că cristallul s'a îndoit, că peana e strîmbată și că în fine după convingerea sa unele părți ar trebui cu totul înlocuite. Toate neajunsurile aceste se înțelege, că fură îndreptate și ceasul meu deveni acuma de tot drăguț, — doar din când în când, așa după vre-o opt ceasuri de mers regulat, începeau să se răsvrătească înăuntru toate roțile, de sumsăia ca o albină, pe când arătătorii se roteau așa de repede, că nici nu-i mai puteai distinge, ci păreau o fină țesătură de pajanjen pe-o tablă cu cifre. În șase-șapte minute făceau astfel drum de vre-o 24 de ceasuri, apoi cădeau istoviți, se auzia un pocnet și liniște mormântală, domnea iară în buzunarul meu. Ca inima îndoită de atâta necaz m'am pornit deci spre atelier și fui de față când măiestrul desfăcu întreg mecanismul. Câteva vorbe necălite însă încă se sbăteau să iasă în lume, căci m'am fost săturat acuma de atâtea tocmele. Ceasul costase 200 de dolari și eu cu astfel de experimente cheltuisem acuma două până la trei milioane. Și cum stam așa de-l admiram, îmi păru că cunosc de undeva pe omul acesta. Nu, nu mai încăpea îndoială — ceasornicarul ăsta fusese în tinerețe focar pe un vapor, — și nu tocmai unul dintre cei mai buni. El studiă cu multă rîvnă toate roțile și penele, ca și ceilalți ceasornicari la cari mai fusesem și în fine după matură gândire își spuse convingerea cu tot atâtea siguranță și gravitate.

El zice: „El are prea mult vapor — trebuie să ridicăm puțin șurubul și să deschidem ventilul!”

I-am spart pe loc țeasta și-am pus, de l'au îngropat pe spesele mele.

Unchiul meu William — Dumnezeu să-l ierte — zicea adesea, că un cal mai bun, e bun numai până nu s'a rătăcit încotro-va departe de casă și că un ceas bun, cât l'ai ferit de mâinile ceasornicarilor. Iar el adesea își bătea capul, ce-o să devie odată toți fărarii, cismarii, mașiniștii și țiganii lumii — și nime nu-l putea da vre-o lămurire. Păcat, că nu mai trăiește!

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Dr. Valer Muste, Lapoșul-unguresc. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului 1912.

Aurel Bădescu, Bazos. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului 1912.

Gligoriu Dengehel. Am primit 6.40 cor. în abonament. Aveți de solvit pe 1912 încă 7 cor.

Dr. Aug. Ciavici, Beiuș. Până la finea anului 1912.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Caut

un candidat cu praxă bună și un scriitor

cu scrisoare frumoasă. Reflectanții sunt rugați să se adresa la subscrisul

B. P. Harșlanu, avocat
Sibiu—Nagyszeben.

Ha 856—5

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare eu 1 Nov. a. o. în cancelaria subscrisului

Dr. Ion P. Olteanu,
adv. Magyarlapos.

(O 472—12)

De inchiriat o cameră

cu mobile elegante și vedere la stradă, Csiky Gergely utca nr. 25. (Ci 476—2)

Casa de păstrare (reuniune) în Săliște.

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de practicant la Casa de păstrare (reuniune) în Săliște com. Sibiu se publică concurs cu termen până în 23 Octomvrie st. n. Salar anual cor. 960.

(Ca 475—2)

DIRECȚIUNEA.

Caut

un candidat de avocat

cu praxă.

Dr. Liviu Mleșă,
adv. în Déj.

(Mi 473—8)

Manuale folosite și noi

pentru toate instituturile de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu preț ieftine la librăria Fokler Sándor, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Fi 807—100)

(Ba 116—880)

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

ANUNȚ.

Pentru o mină de cărbuni din România se caută un maister minier (obersteiger) în următoarele condițiuni:

Să fie absolvent al unei școale minere (bánya iskola) să aibă o practică de mai mulți ani la o mină de cărbuni, să fie sănătos și energic capabil de a da ajutor la măsurătoare cu busola și teodolitul.

Români și cei însurați se preferă. Petițiunile în care se va arăta și pretențiunile de salariu și la care se va alătura o copie legalizată de pe actele de studii se vor înainta administrației ziarului „Românul”. (Li 458—6)

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboselă dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. Administrația noastră roagă pe toți ceice târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, — să amintească că firma a cetit-o în ziarul acesta.

MĂȘINI
pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment
Hazal fémlemező és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Reltér Ferencz-u. 66.
TELEFON: 98—18.

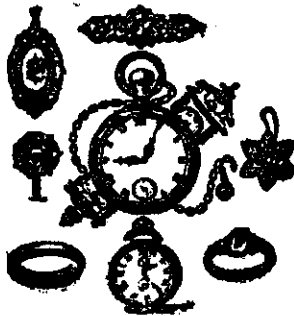
(Ha 140—120)

Gratis

nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și articlile optice la

Szentgyörgyi Gy. Gyula
orologier

Sătmár — Szatmár,
str. Atilla nr. 1.

Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță.

WEISZ
RÓZA

salon de pălării pentru dame,
Arad, str. Deák Ferenc 2.

Am onoare a aduce la cunoștința on. dame, că m'am refors din călătoria mea făcută la Viena, de unde mi-am asortat salonul cu cele mai noi

modeluri de pălării pentru dame, — velour și plisă.

Pălării de dollu și transformări se execută în 24 ore.
(V. 408—10)

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni
Cluj—Kolozsvár.

— In colțul străzilor Unió și Rózsa. —
Magazin permanent de materii din țară și străinătate pentru toate sezoanele.

Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină croită :: bine ::

(Ba 157—80)

Folosește Doamnă

„Crema Margit” a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit” este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinerește și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore. Deoarece „Crema-Margit” o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul. „Crema-Margit” e nesticăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil, ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

(Fo 225—100)

A R A D.

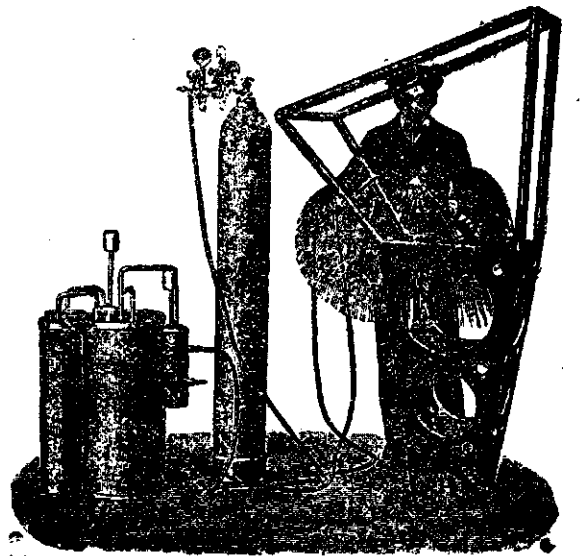
Prima fabrică pentru lipit și tălat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20—59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!
Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen.
Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

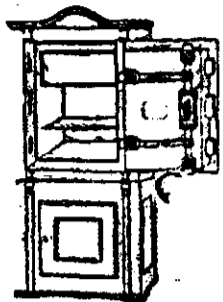
(Ko 199—120)

Fabrica budapestană de casse de bani
Gelléri și Schuller

BUDAPEST

Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul
orașenesc și biroul: V. Széchenyi-u. 7.

Liferanții ministerului de agricultură, de
honvezi, căilor ferate ungare și al poștelor.

Efectuiază casse de
bani, libere contra
focului și spargerilor,
casse pancelate
pentru păstrarea do-
cumentelor.

(Ge 16)

Catalog gratuit și
franco.

Pentru curățirea mobilor e cel mai bun
reparatorul de mobile (Möbelreparator.)
Se pot cumpăra tot în acest atelier.

Stahl György

măsar artistic și de mobile

LUGOJ, str. Bisericei nr. 15.

recomandă depozitul său bogat de

mobile

pentru ohiii de dormit, sufragerii, camere pentru
bărbați, garnituri de piele engleză, mobile de fer
și alamă, căruțe pentru copii, iconi și oglinzi etc. Are
în deposit și mobile vopsite. (Sa 362-10)

Iohann Gensthaler

giuvaergiu și ciasornicar

in Orăștie

Szászváros.

Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și
ceasornice pe lângă garanție și prețuri
moderate. — Se fac orice reparaturi de
juvaere și ceasornice de aur, repede, pre-
cis și ieftin. Serviciu conștiințios. G 134-52

ADOLF SCHNEIDER

Atelier de sculptură și tăietorie în piatră, indu-
strie de articole de ciment și piatră artificială.

NAGYSZEBEN—SIBIU.

(Se 186-60)

Intreprindere de Monier, Rabitz, Beton
și clădiri de beton. Articoli de ciment:
soclari, parane, balustrade, ornamente,
balcoane, etc. Podine de ciment și beton
hătut pentru balcoane, remise, curți, etc.
Podine TERAZZO, trepte TERAZZO și in-
grădiri de morminte, monumente la mor-
minte, cripte și totfelul de granit arti-
ficial și imitații de marmoră. Aquarii,
terrarii, bazine de apă, colaci la fân-
tâni, vâlaie, etc. Granit artificial și pietri
artificiale din năsip, imitații perfecte. —
Execuții în toate lucrările de tăieto-
rie de piatră, de sculptură în piatră, ciment
și gips, precum și asbest, stucatură în gips
și lucrări în marmoră artificială. Vânzare
de ciment și gips în saci.

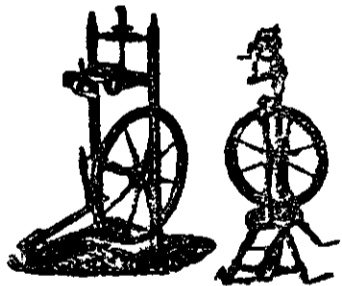
Inflințată la anul 1780.

GUSTAV GROISBECK

strungărie de lemn cu putere electrică.

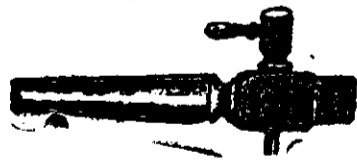
SIBIU, Elisabethgasse nr. 1.

Execută totfelul de lucrări solide în
bransa strungăriei, lucrări de
lemn și galanterii, specialist pen-
tru roți cu spițe, premiate de
două ori cu medalie de aur.

Reparaturile se execută
prompt. Lucrări de strun-
gărie ieftine.

Go 185-15

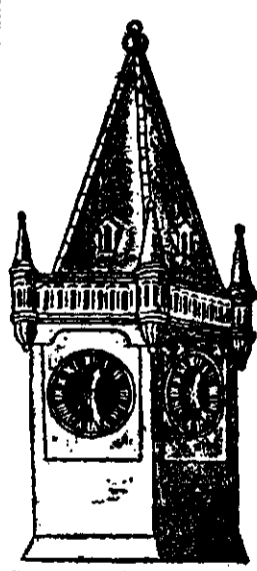

Fabrica nouă de
OROLOGE DE TURN

Sarkadi Zoltán & Comp.

fabricanți de orologe pentru turnuri
Nagyvárs' Damjanics-u. 30.

[Căsu proprie]

(Sa 88-60)

Recomandă introducerea admirabilor oro-
loge de aramă, care trebuiesc trase tot în 5 zile
odată, pentru biserici, palate, primării, fabrici și
căsarai. Se pregătesc orologe pentru prețuri
convenabile, garanție mai multă ani. Repararea
orologelor în turn cu exactitate și măiestrie.

De aproape 50 de ani renumita firmă

Heldenberg

din Sibiu str. Cisnădiei 9
este cel dintâi și unicul magazin
de pianuri și harmoniuri

al Transilvaniei, al cărei proprietari sunt
specialiști în construirea pianurilor și
au și diplomă de conservator. Își reco-
mandă la caz de lipsă de

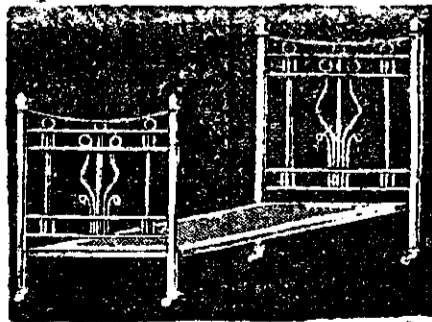
pianine, pianuri și harmoniuri,

instrumentele alese cu pricepere dela cele mai bune firme cu cele
mai ieftine prețuri de fabrică pe lângă deplină garanție.

(Ha 321-30)

Totfelul de
mobile de fier
și
matrațe de fir

cu cadru de lemn și fier
precum și PATUL-MASĂ
brevetat, care ziua se poate
intrebuința ca masă, iar noap-
tea ca pat, se pot procura
cu prețuri ieftine dela

fabrica de mobile de fier a lui
Wertheimer Géza

Losoncz, Tugár-tér 3.

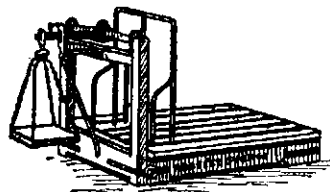
(Ve 167-15)

Fond. în anul 1872.

Rostél György urmaşul lui Ziska

BUDAPEST, VI., Eötvös-u. nr. 51.

Vis-à-vis de gara de nord. Comunicație cu tramvaiul electric din orice parte.

Articlii pentru fauri, fabrică de cântare pentru cereale și de balansuri centimale. Liferantul bursei de cereale și efecte din Budapesta. —

Reparațiile se execută ieftin și prompt.

Catalog de prețuri, cu provocare la ziarul „Românul”, se trimite gratis. —

Ro 338-30

Bencsik Zsigmond în DEVA

Oferă: **Ghete americane și franceze** cusute cu mâna în atelierul propriu precum și **ghete gata**, format modern pentru bărbați femei și copii. **Galosi, ghete comoade și pentru gimnastică.** Mare magazin de gume renumite de Sullivan pentru tocuri la ghete și creme excelente. Ghete pentru picioare neregulate și bolnave le pregătesc după măsură.

La comande din provincie este destul a se trimite o gheată folosită. — Serviciu :: prompt ::

Ro 318

Karl Schulleri

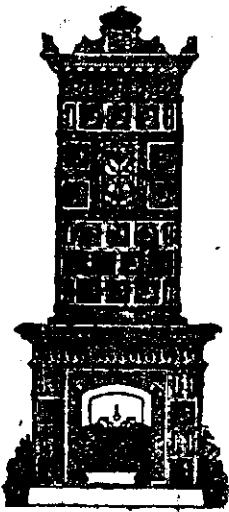
atelier de cuptoare, Sibiu, Târgul Fânului 7.

Execută:

cuptoare cu căhăli

În toate colorile, precum și încălzite în forma Meissner și Kastel, îmbrăcate în căhăli. Deasemenea construiesc cuptoare de fier din căhăli albe și vinete.

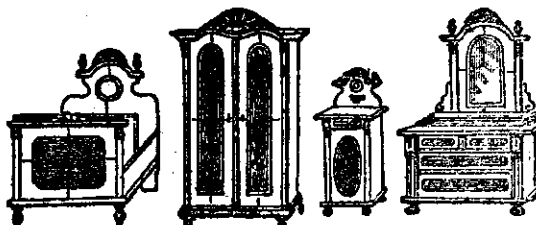
Primesc și tot felul de reparații, ce se țin de bransa mea. Comande primește și dl Victor Roth, prăvălie de coloniale, Sibiu, Strada Sării (Salzgasse) Nr.

(Sa 68-)

WILHELM PLATZ

măsar pentru zidiri și lucruri de artă SIBIU (NAGYSZEBEN) STRADA SĂREI nr. 20.

Execută totfelul de lucrări pentru zidiri și lucrări de măsur, precum; lucrări pentru zidiri, mobile, aranjamente pentru farmacii, școli și pentru cafenele, după desemn, din material bun și uscat, pe lângă garanță și cu prețuri moderate.

(Si 4-40)

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și elegante **plouiere? numai**

la fabrica **Gustav Schmidt**, SIBIU Piața-mare în palatul **Bodenkredit**

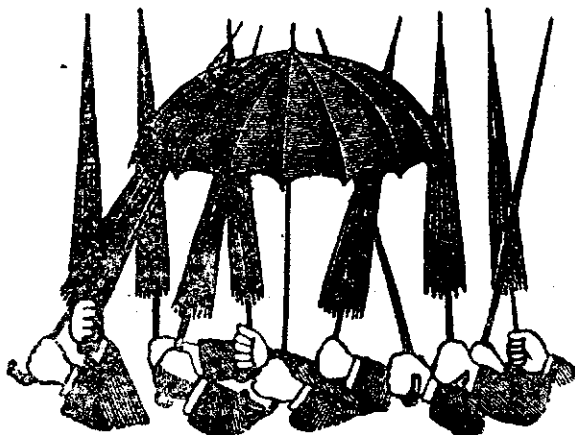
se pot afla noutățile cele mai moderne

Ent-tout-cas

și

plouiere

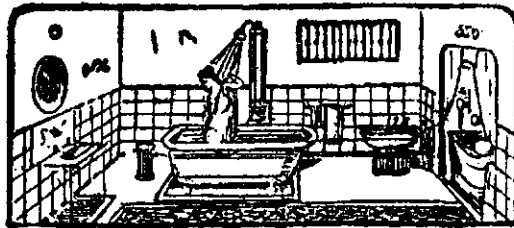
pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitatea cea mai bună **cu prețurile cele mai ieftine.**

EDUARD LEXEN,

finichigiu și antepriză de instalațiuni Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63. Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2. Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de finichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelșuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. **Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie**

Lampe de carbid de totfelul Jela 3 coroane în sus. — Engrosiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closefe etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

29-100)

H 381

Una spune celeilalte !!

că totuși

mașinele de cusut

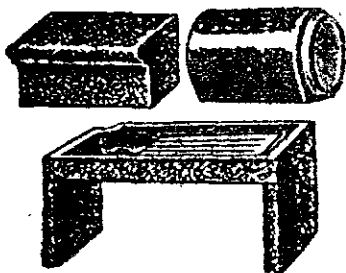
„P F A F F”

sunt cele mai bune, atât pentru scopuri industriale cât și pentru economia casei, foarte potrivite la cusut broderii, albituri și cârpit ciorapi, unica mașină pe lume cu mers ușor, singurul reprezentant mecanicul

HAMMER VILMOS

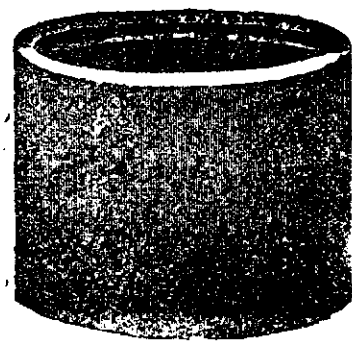
magazin de biciclete mașini de cusut și gramofone. ARAU, Piața Libertății 7. (Telefon Nr. 96)

Mare epozit în plăci românești pentru gramofon. Lucrătoare specială pentru reparații.

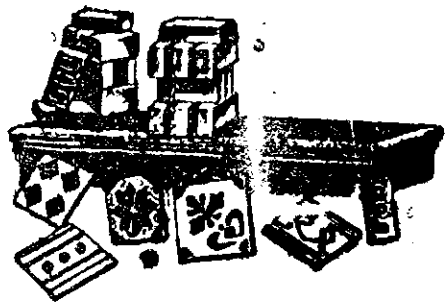
Edificare ieftină!

Intrece ori-care edificare din alt material. Sistemul meu brevetat Nr. S—5546. Se face prin prepararea în mod propriu al betonului ori alte materii.

Primesc totfelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de terase, acoperiș facement, învălitori de cement.

În depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu, țigle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips, var stins ș. a. — Prețuri curentetrimis gratuit.

IOSIF SIMICS,

întreprindere de edificare cu beton, fabricant de obiecte de cement și pietri.

Telefon 246. **LUGOȘ**, Strada Buzias 37.

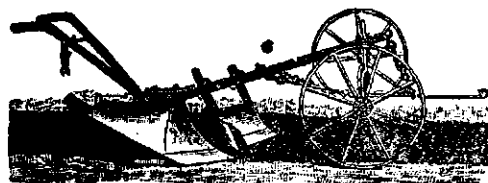
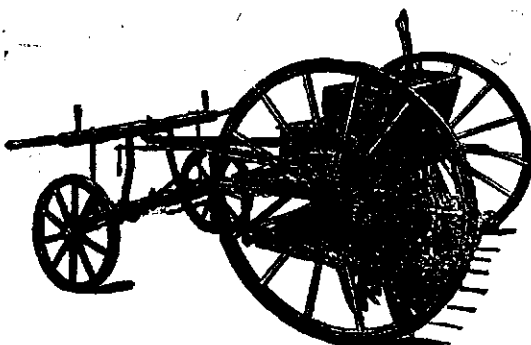
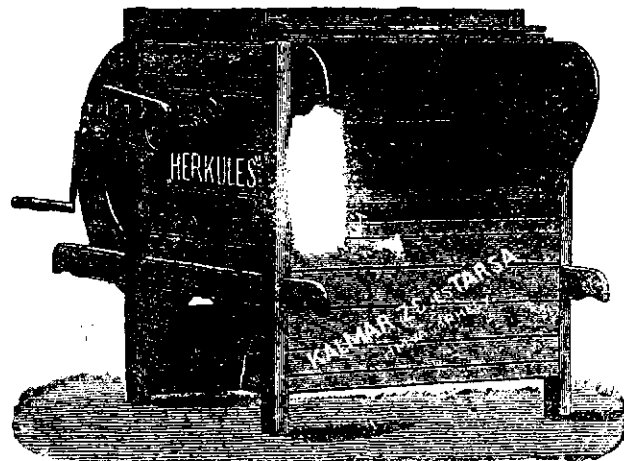
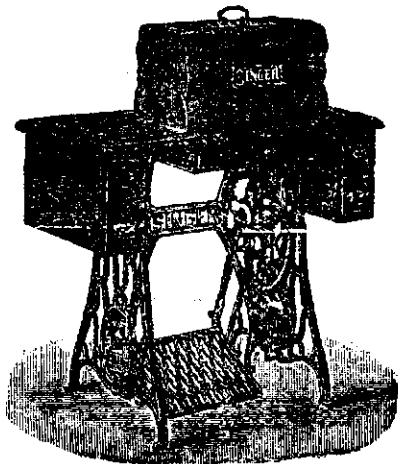
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Făbián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. public asupra marelui meu magazin de totfelul de mașini agricole cum sunt: mașini de sămănat, tree-rat, pluguri grape, preșuri, și mori de struguri, mașini de cusut.

Mai departe reconstruez tot felul de Locomobile să umble singure.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

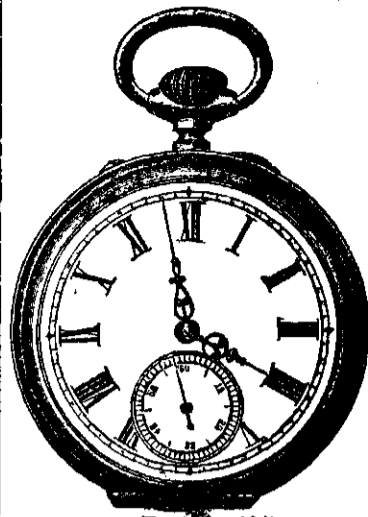
Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

Anuarul școlar

(Cronica școlară-Évkönyv)

tipărit conform ordinului ministerial mai nou, a-comodat și școalelor ajutate din partea statului, conținând tipăriturile: *ziuar de primire, ziuar de frecvență și progres, ziuarul materialului propus, ziuarul vizitațiilor și evenimentelor, consemnarea manualelor întrebuințate, date statistice despre școlari, învățător și școală*, se află spre vânzare la *Librăria diecezană din Arad*. Prețul unui exemplar pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., — dela 80—120 cu 5 cor., — dela 120—160 cu 6 cor. Catalogul librăriei la cerere se trimite gratuit.

(Li 243—8)

(Ba 147 | 104)

Cele mai bune
oroloage
cele mai solide și cele mai moderne
juvaericeale
atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă **chezările de 10 ani** și prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologer în SZEGED

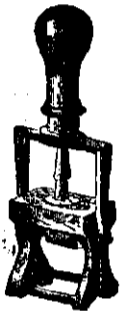
CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul „Románul” (adecă scriu că a cetit anunțul în „Románul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

A. R. FELD

fabrică de ștampile de gumă

Sibiiu-Nagyszeben str. Elisabeta 10.

Execută ștampile de gumă și aramă, sigluri, șabloane, firme vărsate și gravate, pre-nm și orice lucrări în această branșă.

CORNEL TUNNER

(Tu 80—25)

industrie de marmoră și granit în

Timișoara-Fabric, Andrásy-ut 22. - Timișoara-Iosefin, Hunyadi-u. 4.

Filiala: Vârșeț, str. Deák Ferencz nrul 9.

Își recomandă magazinul său bogat asortat cu

pietrii monumentale
table de marmoră,

statui, etc. fabricație proprie în executare de gust frumos și preț moderat.

Având un magazin bogat, liferează mai ieftin ca orice concurență.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaii de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca avizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.
(Ba 240—156)